

Budgetförslag för 2018

med plan för 2019-2021

Vad innehåller ”Budget för 2018 med plan för 2019-2021”

Budgeten är kommunens viktigaste verktyg för planering och styrning av verksamheten. I budgeten fastställs hur kommunens samlade resurser ska prioriteras mellan olika nämnder och verksamheter. Kommunfullmäktige fastställer i juni en politisk viljeinriktning för respektive nämnd utifrån förslag från kommunstyrelsen. Den politiska viljeinriktningen består av:

- Kommunfullmäktiges övergripande mål
- Styrande dokument som nämnderna särskilt ska fokusera på under 2018
- Strategiska utvecklingsuppdrag

I budgetförslagen som nämnderna lämnat den 27 april samt i internbudgeten redovisar nämnderna hur de planerar att arbeta under budgetperioden för att uppnå den politiska viljeinriktningen. Detta görs inom ramen för av kommunfullmäktige anvisade ekonomiska ramar. Vid konflikt mellan mål och medel gäller medlen. Nämnderna ska under året löpande följa upp och utvärdera verksamheten och ekonomin. Vid avvikelser från fastställda planer ska nämnderna vidta erforderliga åtgärder och rapportera detta till kommunstyrelsen.

För att förtydliga nämndernas decentraliserade ansvar enligt Linköpings styr- och ledningssystem samt för att ge mer tid till nämndernas arbete med internbudget har budgetprocessen förändrats. Förändringen innebär bland annat att beslutet om nämndernas ramar för kommande år tidigareläggs till juni.

Budgeten är förändringsinriktad. Den beskriver den politiska viljeinriktningen för vad som ska förändras i verksamheten under budgetperioden. Många verksamheter nämns inte i budgeten men de ska fortsätta bedrivas och utvecklas som vanligt.

Det är Koalition för Linköping (Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Liberalerna) som ansvarar för att ta fram budgetförslaget. De partier som är i opposition skriver fram egna budgetförslag som ställs mot majoritetens när budgeten behandlas i kommunfullmäktige.

Sammanlagt omsätts cirka 9,6 miljarder kronor i Linköpings kommun under 2018.

Inledningsvis talar kommunstyrelsens ordförande och rotelansvariga om vad de vill lyfta fram i budgeten.

Sedan kommer avsnitt om fullmäktiges övergripande mål, god ekonomisk hushållning, styrning, roller och ansvar samt kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Därefter följer förutsättningar för budgetarbetet samt budgetberedningens förslag till vad som ska ske i den kommunala verksamheten under 2018 med plan för 2019-2021. Dessa är uppdelade på flera avsnitt. Därefter redovisas siffersammanställningar med resultaträkning, nämndernas ramar samt investeringsramar.

Kort sammanfattning av budgetförslaget

- Budgeten för 2018 är i balans.
- Kommunstyrelsen bedömer att målen för god ekonomisk hushållning – finansiella mål kommer att uppfyllas med budgeten för 2018.
- Skattesatsen föreslås oförändrat till 20,20 procent för 2018.
- Kommunen omsätter cirka 9,6 miljarder kronor per år.
- Nämndernas ramar utökas med sammanlagt 181 mnkr för 2018.
- I budgeten finns resursmedel med 82 mnkr för 2018 som kan fördelas till nämnderna som tilläggsanslag efter beslut i kommunstyrelsen.
- I budgeten finns även reservmedel för investeringar med 15 mnkr per år för att vid behov kunna utöka nämndernas investeringsramar under budgetperioden.
- Den centrala reserven för att finansiera demografiska förändringar samt löne- och priskompensation för nämnderna uppgår till 332 mnkr för 2018.
- Under eget kapital finns en resultatutjämningsreserv om 150 mnkr som kan användas för att vid behov kunna utjämna intäkter över en konjunkturcykel.
- I budgeten ingår bostadspolitiska medel/värdeöverföring från AB Stångåstaden med 55 mnkr per år.
- Både skatteintäkter och reserv för löne- och priskompensation har beräknats utifrån SKL:s prognoser.
- Investeringsramen är 276 mnkr netto för 2018. Avskrivningarna beräknas till 175 mnkr för 2018.
- I budgeten beräknas kommunen kunna finansiera investeringarna för 2018 utan att ta upp lån.

För åren 2019-2021 finns ofördelade effektiviseringskrav som fördelas om de fortfarande behövs när budgeten ska fastställas för respektive år, bland annat beroende på utveckling av skatteintäkter och demografi.

Innehållsförteckning

Vad innehåller ”Budget för 2018 med plan för 2019-2021”	2
Kort sammanfattning av budgetförslaget	2
Budgetskrivelse från kommunstyrelsens ordförande	4
Rotelansvarigas kommentarer till budgeten	5
Linköpings kommuns politiska organisation	11
Budget 2018 med plan för 2019-2021	12
Kommunfullmäktiges övergripande mål	12
God ekonomisk hushållning	13
God ekonomisk hushållning	13
Finansiellt mål för god ekonomisk hushållning – en ekonomiskt hållbar kommun	13
Målavstämning för budget 2018	14
Styrning, roller och ansvar	15
Ekonomi- och verksamhetsstyrning	15
Kommunstyrelsens uppsiktsplikt	18
Förutsättningar för budgetarbetet	20
Linköpings finansiella förutsättningar	24
Jämförelser med andra kommuner – verksamhetens kostnader	25
Underlag för beräkningarna i budgeten för 2018	25
Befolkningsprognoser som används som underlag till budgeten	25
Kommunernas ekonomiska situation och förutsättningar enligt Sveriges Kommuner och Landsting	27
Budget för 2018 med plan för 2019-2021	
Politisk viljeinriktning	29
Indikatorer	30
Budgeten i sammandrag	31
Resultaträkning, förslag	35
Nämndernas ramar, förslag	36
Förslag till förändringar av nämndernas ramar	37
Investeringsramar, förslag	38

Kommunstyrelsens ordförande

Ansvar och prioriteringar för framtiden

Linköpings positiva utveckling fortsätter. Arbetslösheten sjunker i vår kommun och allt fler får sysselsättning. Befolkningsstillväxten är hög och bostäder byggs i rekordtakt. Linköpings kraftiga expansion understryker vår roll som nav i en växande region. Inte minst är vi knutpunkten för de regionala kommunikationerna vilket kommer förstärkas med Ostlänken. Linköpings framstående universitet och framgångsrika universitetssjukhus, tillsammans med ett starkt näringsliv gör Linköping till en högteknologisk kunskapsstad och tillväxtmotor.

Linköping är en bra kommun att växa upp, leva och åldras i. Trots det finns många utmaningar som vi möter med ambitionshöjningar för tillväxten och välfärden. Alla barn har rätt till en bra start på livet. Skolan ska ge alla barn jämlika förutsättningar att nå sin fulla potential. Så rustar vi våra barn och unga inför framtiden.

Linköping ska bli en mer sammanhållen kommun. Uppväxtvillkoren mellan stadsdelarna är idag alltför stora. Högre arbetslöshet, mer ohälsa och större otrygghet präglar våra mer socialt utsatta områdena i större utsträckning än övriga kommunen. Att vända denna utveckling är en av de viktigaste uppgifterna framöver.

Trångboddheten ökar och blir ett allt större problem i de mer socialt utsatta områdena. Trångboddhet kan få långtgående konsekvenser och påverkar både barns skolgång och den sociala stabiliteten i familjen. För att minska trångboddheten måste bostadsbyggandet fortsätta. Planeringen av nya bostäder och bostadsområden ska fortsätta samtidigt som vi utvecklar dialogen med marknadens aktörer. Så bygger vi bort bostadsbristen i Linköping.

Vårt mål är att halvera etableringstiden. Det är orimligt att den som har flytt från krig, förföljelse och förtryck och nu blivit Linköpingsbo ska behöva vänta i genomsnitt sju år på att få sysselsättning. Vi förkortar etableringstiden genom snabbare vägar till arbete, utbildning eller praktik och egen försörjning.

Framtiden måste mötas med smarta lösningar och ny teknik. Digitala verktyg och metoder utvecklar såväl pedagogiken inom skola och förskola som individens frihet och självbestämmande inom omsorgen. Skolans pedagogik med datorer och inom omsorgen ökar individernas frihet och självbestämmande med nya metoder. Digitalisering ger nya möjligheter att hitta hållbara lösningar för de utmaningar vi möter. Digitala ansökningsblanketter och nyckelfri hemtjänst är viktiga steg på vägen liksom testbäddar för att utveckla ny teknik inom äldreomsorgen.

Linköpings kommun ska också ta sin del av ansvaret för att minska miljöpåverkan och säkerställa kommande generationers livskvalitet. Genom att fortsätta vårt målmedvetna arbete med energieffektiviseringar, färdmedelsfördelning, samordnad varudistribution och dialog med näringslivet kommer vi närmare målet om koldioxidneutralitet år 2025. Linköping har alla förutsättningar att gå i täten för klimatarbetet när företag, kommun och privatpersoner verkar tillsammans.

Att arbeta med ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet samtidigt skapar synergieffekter som gynnar medborgarna. Klimatsatsningar kan ge fler gröna jobb och effektivare sätt att resa skapar en mer trivsam kommun. När Linköping växer blir det allt viktigare att skydda värdefulla naturmiljöer, både för den biologiska mångfalden och för tillgången till rekreationsområden. En hållbar kommun blir också en attraktiv plats att leva på.

Stabil kommunal ekonomi är en grundläggande förutsättning för förverkligandet av våra politiska ambitioner. Genom tydliga prioriteringar på våra mest angelägna utmaningar tar vi ansvar för en god förvaltning av våra gemensamma resurser.

Koalition för Linköping med Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Liberalerna lägger fram en ansvarsfull budget där vi prioriterar investeringar för framtiden. Vi satsar på att halvera etableringstiden, att skapa förutsättningar för fler att nå egen sysselsättning och att minska skillnaderna mellan stadsdelar. Så skapar vi en sammanhållen kommun.

Kristina Edlund (S)

Kommunstyrelsens ordförande

Rotelansvarigas kommentarer till budgeten

Skolroteln

Höjda kunskapsresultat rustar unga inför framtiden

Linköping har bra förskolor och skolor med skickliga och engagerade pedagoger. Genom att fokusera på likvärdighet, maximerat lärande samt lust och engagemang är målet en utbildning som rustar våra barn och unga för framtiden. För trots höjda kunskapsresultat är det allt för många som inte når gymnasiebehörighet. Föräldrars utbildningsbakgrund påverkar i allt för hög grad elevernas resultat. Denna utveckling måste brytas.

Koalition för Linköping satsar på tidiga och förebyggande insatser för att alla elever ska få jämlika förutsättningar att nå kunskapsmålen. Genom att tidigt uppmärksamma och hjälpa de elever som riskerar att inte nå gymnasiebehörighet bryts invanda mönster och våra unga rustas inför framtiden. Samtidigt utökas arbetet med förebyggande insatser för de elever som är i behov av mest stöd. Linköpings kommun behöver bli bättre på att ge stöd tidigt och skapa mer jämlika förutsättningar för lärande.

Alla barn och unga ska uppmuntras och utmanas för att nå sin fulla potential och maximera lärandet. Förskolan har stor betydelse för barns utveckling och lärande. Mindre barngrupper och mer personal inom förskolan ger mer tid med barnen. För att alla elever ska lyckas behövs insatser både under och efter skoldagen. Fler lärare i årskurs f-3 innebär mer tid för varje elev under skoldagen. Samtidigt är det viktigt att det finns möjlighet för alla elever att få hjälp efter skoldagens slut. Med läxhjälp, extra stöd i de ämnen man ligger efter i och samverkan med fritidshemmen tas ett större ansvar för eleverna.

Skolan ska vara en plats som uppmuntrar och lockar till lärande. En förutsättning för att kunna nå höga kunskapsresultat är att få må bra, känna sig trygg och ha lust att gå till skolan och lära sig mer. Många elever mår dåligt, det kan handla om prestationskrav, stress eller en tuff livssituation och det måste vi möta upp. Vi har tidigare investerat i utökad elevhälsa och arbetet med att förbättra elevhälsan fortsätter. Samtidigt jobbar vi mot hedersrelaterad problematik för att alla unga ska känna sig trygga och ha makten över sitt eget liv.

Vi vet att allt för många barn inte har möjlighet att åka på semester och göra utflykter under loven. Vi fortsätter arbeta med att utveckla organiserade lov- och sommaraktiviteter för att alla barn ska ha roliga upplevelser att berätta om när skolan startar igen.

Jakob Björneke (S)

Kommunalråd med ansvar för skolroteln

Samhällsbyggnadsroteln

Fler bostäder i en grön och attraktiv kommun

Linköping upplever just nu en väldigt stark utveckling. Inflyttning, jobbskapande och bostadsbyggande går för högvarv. Att vara en tillväxtkommun innebär givetvis stora fördelar, men också utmaningar. Det handlar om möjligheten för alla att hitta bostad och att låta företagen växa – men också om att ta tillvara och utveckla allt det som gör vår kommun fantastisk. Parker, naturområden och torg är exempel på platser som behöver extra fokus och omsorg när vi blir fler stolta linköpingsbor. Allt detta kräver en samhällsplanering med långsiktighet som ytterligare stärker samverkan och dialogen med byggaktörer, näringsliv och medborgare för att få fler engagerade i samhällsbygget.

Den bostadsbrist som bet sig fast under många år av för litet byggande hindrar fortfarande unga som vill flytta hemifrån, studenter som vill plugga på universitetet och företag som vill rekrytera utanför Linköping. Genom att prioritera bostadsbyggande har den utvecklingen vänts. Nu förstärks investeringssidan succesivt under de kommande åren för att möta ökade krav som utbyggnaden av våra samhällen innebär.

Förutom bostadsbyggandet finns två avgörande utmaningar på samhällsbyggnadsområdet. Det handlar om att vända trenden för färdmedelsfördelningen, med målet att minska koldioxidutsläpp, samt att öka den sociala sammanhållningen i kommunen.

För att förändra färdmedelsfördelningen, och uppmuntra till miljövänliga transportslag satsar vi på lösningar som gör kollektivtrafiken än mer tillgänglig och som lyfter möjligheterna att gå eller cykla. Linköping ska vara en av de främsta cykelstäderna i Sverige och fler ska välja cykel och kollektivtrafik som färd sätt i Linköping.

För att stärka den sociala sammanhållningen fokuserar samhällsbyggnadspolitiken på att knyta ihop stadens bostadsområden med innerstaden samt att ge förutsättningar för en bättre blandning av boendeformer – oavsett om det gäller i miljonprogramsområden, områden som domineras av villabebyggelse eller i orterna runt om Linköping. Samtidigt fortgår arbetet med att också pressa priserna för det som är nyproducerat, främst i projekt där kommunen kan arbeta i nära samarbete med näringsliv, byggherrar, forskare och framtida hyresgäster. Alla ska ha råd att bo i Linköping, då måste vi också våga vara nytänkande och innovativa i våra lösningar.

Elias Aguirre (S)

Kommunalråd med ansvar för samhällsbyggnadsroteln

Arbetsmarknads- och bildningsroteln

Förväntningar, förutsättningar och framtidstro

Vi vill att alla linköpingsbor ska mötas av förväntningar att lyckas, ges förutsättningar att klara sig själva och få chansen att känna framtidstro. Vi vet att utbildning och språkkunskaper är avgörande för att kunna etablera sig i samhället. Förutom att fortsätta arbetet att göra gymnasieskolan mer likvärdig och öka måluppfyllelsen måste Linköpings kommun också bidra till att fler kan gå från försörjningsstöd till sysselsättning.

Ungdomar som klarar av att fullfölja gymnasiet har redan idag mycket goda förutsättningar att få jobb efter examen. Det gäller särskilt yrkesutbildningar där branschens behov starkt överstiger tillgången på nya medarbetare. Med bättre stöd, likvärdighet och strukturerad samverkan mellan skolformerna kan segregationen minskas så att fler får chansen att komma i arbete. Ökad genomströmning och förstärkt kvalitetsuppföljning av introduktionsprogrammen bidrar också till att fler utrikes födda elever får möjlighet att gå vidare till nationella program.

Det går nog inte att nog betona betydelsen av att kunna försörja sig själv istället för att leva på bidrag. Alla barn behöver goda förebilder eftersom det minskar risken att utanförskap går i arv. Vi har därför formulerat det ambitiösa målet att minst en vuxen i varje hushåll ska gå till arbete, praktik eller studier. Satsningar på ferie- och sommarjobb ger fler ungdomar tillgång till sociala nätverk, stärkt självkänsla och ökad motivation som förbättrar förutsättningarna att lyckas med studierna.

Förutom ekonomisk frihet och självständighet behöver vi människor också den gemenskap och självkänsla som vi får på jobbet. Även om arbetsmarknaden är god och Linköping växer har dessvärre vissa grupper fortfarande svårt att hävda sig. Det gäller särskilt de över 55 år, utrikes födda, de utan avklarad gymnasieutbildning och personer med funktionsnedsättningar. Ansträngningarna måste fortsätta och vi har redan påbörjat arbetet med jobbslussen där individens drivkrafter och egen förmåga stärks. Med handledning, stöd och praktik kan deltagarna steg för steg närma sig den öppna arbetsmarknaden. Det minskar kommunens kostnader men framför allt ökar det människors frihet och möjligheter att själva bestämma över sina liv.

Trots att staten har huvudansvaret för arbetsmarknadsfrågorna måste vi från Linköpings kommun också agera för att halvera etableringstiden och minska arbetslösheten. Uppdraget är utmanande och det kan vi inte klara utan att samverka med stat, företag och föreningsliv så att alla aktörer drar åt samma håll. Genom lokala överenskommelser använder vi våra resurser mer effektivt för individuella insatser som fungerar i praktiken. Vi satsar på att bygga upp en stabil organisation som sedan kan växla upp volymen och öka takten.

Linköping är och ska vara en tillväxtmotor för regionens utveckling. Vi har ett gott utgångsläge med ett växande näringsliv, ett starkt universitet och en attraktiv stad. Nu höjer vi ambitionerna för att fler Linköpingsbor ska nå egen försörjning så att Linköping blir en sammanhållen kommun.

Christer Mård (L)

Kommunalråd med ansvar för arbetsmarknad och bildning

Sociala roteln

En sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet

Linköping ska vara en kommun där alla känner att ett gott och fullständigt liv är möjligt. För den som är i behov av stöd finns omsorgsverksamheten som ska präglas av trygghet, kompetens och hög kvalitet. Med kompetent och engagerad personal ska livskvaliteten höjas för de som är i behov av omsorg.

Vår ambition är att stärka omsorgen i Linköping. Genom satsningar på högre bemanning, profilboenden och nya arbetssätt med större individfokus höjs kvaliteten steg för steg inom äldreomsorgen. Samtidigt ser vi att allt fler äldre vill bo kvar hemma längre och att själv kunna styra sin vardag är viktigt. Vi fortsätter utveckla vår hemtjänst för att öka livskvaliteten hos de som är i behov av extra stöd i vardagen.

Personalen är den enskilt viktigaste resursen i vår omsorgsverksamhet. De finns där för att stötta och hjälpa den som är i behov av omsorg. Vi ser hur intresset för vårdutbildningar har minskat och måste arbeta aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Personalen ska ha goda arbetsvillkor och förutsättningar. Genom att införa önskad sysselsättningsgrad och öka bemanningen inom omsorgsverksamheten är målet att vår attraktivitet som arbetsgivare ska öka.

Linköping växer snabbt och vi måste bygga ut vår välfärd. Linköpingsborna ska känna sig trygga med att stöd finns den dagen det behövs. Vi fortsätter utveckla vårt förebyggande arbete kring barn och unga som riskerar att falla snett. Med verksamhet i stadsdelar och arbete nära familjerna är vårt mål att inga barn och unga ska råka illa ut. Arbetet mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld fortsätter. Alla i Linköping har rätt att känna sig trygga.

Flera av svaren på de utmaningar vi står inför finns inom digitalisering. Med ny välfärdsteknik kan vi utveckla våra omsorg och göra den tryggare för brukarna. Genom att utveckla våra arbetssätt inom omsorgen med stöd av tekniska lösningar kan individers behov tillgodoses på bättre sätt med ökad självständighet och självbestämmande som följd.

Ambitionerna för omsorgen har höjts i Linköping. Alla, ung som gammal, ska ha möjlighet att bestämma över sina liv. Alla i Linköpings ska ha möjlighet att leva ett hälsosamt och meningsfullt liv.

Mikael Sanfridson (S)

Kommunalråd med ansvar för sociala roteln

Miljöröteln

Ekologisk hållbarhet med ansvar för framtiden

Linköping liksom resten av världen står för stora klimatutmaningar. Vattenbristen påverkar redan vårt närområde, vi kan vänta oss besvärliga värmeböljor och vi ser allt fler klimattflyktingar i världen. Samtidigt har Linköping alla förutsättningar att gå i täten för att minska negativ klimatpåverkan och att vara modellen för en ekologiskt hållbar kommun.

För att nå målet om ett koldioxidneutralt Linköping år 2025 verkar vi på flera plan samtidigt. Vi har tagit ett stort kliv framåt när det gäller att lyfta hållbarhet som en sammanhållen strategi. Det har blivit allt viktigare att hitta synergier mellan den ekologiska hållbarheten och den sociala. Satsningar på cykling gynnar både folkhälsa och klimatmål. Jobsatsningar inom gröna näringar ger fler arbetstillfällen och närproducerad mat samtidigt som det gynnar ekosystemtjänster. Samordnad varudistribution ger minskade transporter samtidigt som det underlättar för småföretagare och livsmedelsleverantörer att leverera varor till kommunen. För att uppnå målet har vi också en ökad samverkan med företag och näringsliv som genom sitt engagemang bidrar till minskade utsläpp.

I en allt tätare stad är det viktigt att skydda värdefulla naturområden, både för rekreation och för bevarandet av biologisk mångfald. Vi bildar nya kommunala naturreservat och förbättrar vattenmiljöer genom nya ekosystemtjänster och ökad kontroll av enskilda avlopp som en del av arbetet att förbättra vattenkvaliteten. Vi har kommit långt i arbetet för giftfria miljöer i förskola och skola, samt tar nu fram en kemikalieplan för hela kommunen.

Vi fortsätter underlätta för medborgare att vara klimatsmarta, genom att prioritera hållbart resande och fossilfri energiproduktion. En ekologiskt hållbar kommun är också en attraktiv kommun där människor vill bo och utvecklas i framtiden.

Rebecka Hovenberg (MP)

Kommunalråd med ansvar för miljöröteln

En sammanhållen kommun med halverad etableringstid och fler i sysselsättning

Linköping ska vara en sammanhållen kommun där alla kan lyckas oavsett vilka förutsättningar du har eller vilken stadsdel du växer upp i. Skillnaderna i levnadsvillkor mellan olika stadsdelar är alltför stora. De som bor i mer socialt utsatta stadsdelar är i högre utsträckning arbetslösa, har lägre utbildningsnivå och sämre hälsa. Detta måste ändras för att alla Linköpingsbor ska få makten över sitt eget liv.

Arbetslösheten i Linköping sjunker, men det finns grupper där fler saknar egen försörjning. Egen sysselsättning är en grundläggande förutsättning för människors frihet, delaktighet och självkänsla. Satsningar på bristutbildningar och utveckling av kommunanställningar underlättar för fler att ta steget in på arbetsmarknaden.

För att halvera etableringstiden behöver människor snabbare få egen sysselsättning. Bättre möjlighet att validera tidigare kunskaper är viktigt för att förkorta tiden till ett första arbete. Samtidigt ska möjlighet ges att varva utbildning med praktik för att testa på välfärdsyrken där bristen på utbildad arbetskraft är stor. Alla barn i Linköping ska se minst en förälder gå till jobb eller studier varje dag. Vi behöver arbeta målmedvetet att nå de familjer där föräldrarna idag saknar sysselsättning.

Alltför många unga lämnar grundskolan utan gymnasiebehörighet, eller gymnasieskolan utan en avslutad utbildning. Utan avklarad gymnasieutbildning minskar chanserna att få jobb kraftigt. Fler som arbetar är av stor betydelse för samhället i stort. En hög sysselsättningsgrad är en förutsättning för en välfärd av hög kvalitet. Med jobb följer också egen inkomst och ökad frihet för människor. Det är därför högt prioriterat att fler ska slutföra gymnasiet.

I en sammanhållen kommun har alla barn och unga likvärdiga möjligheter till såväl en god utbildning som en meningsfull fritid. Med en likvärdig skola som uppmanar till lust och engagemang ges alla barn möjlighet att utvecklas och nå sin fulla potential. Vi behöver rusta våra barn och unga inför framtiden. För de barn som inte har möjlighet att åka iväg på sommaren ska Linköpings kommun erbjuda aktiviteter på hemmaplan. Alla barn ska ha något roligt att berätta om när skolan börjar efter sommarlovet. Ett kreativt och utmanande kultur-, idrotts- och fritidsliv behövs för alla Linköpingsbor.

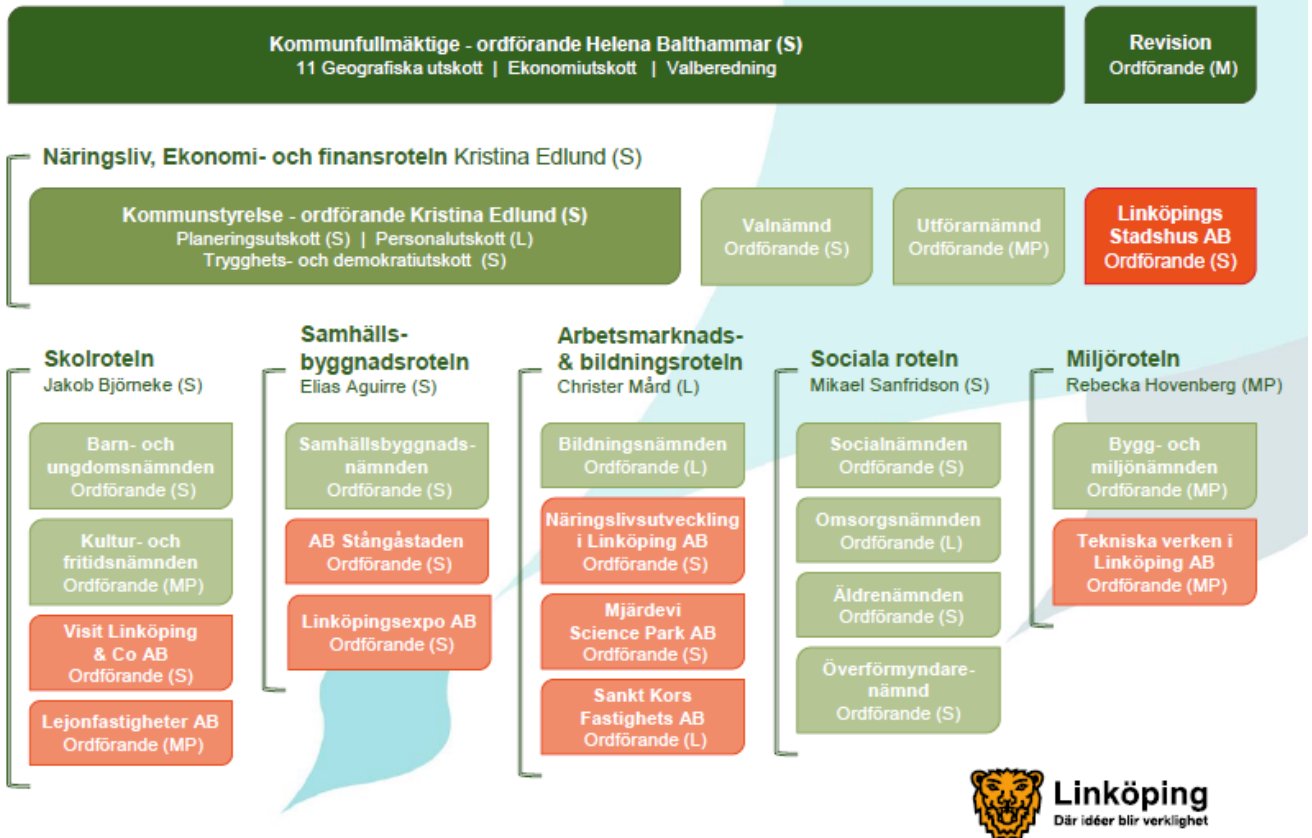
Otryggheten ska aldrig få slå rot. Genom satsningar på att få fler i arbete, en bättre skola och fritidsaktiviteter ska en sammanhållen kommun byggas. Samarbete med näringsliv och föreningsliv krävs för att nå en ökad sammanhållning inom kommunen. Linköping ska vara en kommun där alla känner framtidstro. Vi ska ta tillvara på våra goda förutsättningar.

Kristina Edlund (S)

Kommunstyrelsens ordförande

Linköpings kommuns politiska organisation

Politisk organisation - rotelansvar

BUDGET 2018 MED PLAN FÖR 2019-2021

Budgeten är kommunens viktigaste verktyg för planering och styrning av verksamheten. I budgeten fastställs hur kommunens samlade resurser ska prioriteras mellan olika nämnder och verksamheter. Kommunfullmäktige fastställer i juni en politisk viljeinriktning för respektive nämnd utifrån förslag från kommunstyrelsen. Den politiska viljeinriktningen består av:

- Kommunfullmäktiges övergripande mål
- Styrande dokument som nämnderna särskilt ska fokusera på under 2018
- Strategiska utvecklingsuppdrag

I budgetförslagen som nämnderna lämnat samt i internbudgeten redovisar nämnderna hur de planerar att arbeta under budgetperioden för att uppnå den politiska viljeinriktningen. Detta görs inom ramen för av kommunfullmäktige anvisade ekonomiska ramar. Vid konflikt mellan mål och medel gäller medlen. Nämnderna ska under året löpande följa upp och utvärdera verksamheten och ekonomin. Vid avvikelser från fastställda planer ska nämnderna vidta erforderliga åtgärder och rapportera detta till kommunstyrelsen.

För att förtydliga nämndernas decentraliserade ansvar enligt Linköpings styr- och ledningssystem samt för att ge mer tid till nämndernas arbete med internbudget har budgetprocessen förändrats. Förändringen innebär bland annat att beslutet om nämndernas ramar för kommande år tidigareläggs till juni.

Budgeten är förändringsinriktad. Den beskriver den politiska viljeinriktningen för vad som ska förändras i verksamheten under budgetperioden. Många verksamheter nämns inte i budgeten men de ska fortsätta bedrivas och utvecklas som vanligt.

KOMMUNFULLMÄKTIGES ÖVERGRIPANDE MÅL

Kommunfullmäktige har beslutat om övergripande mål som leder till god ekonomisk hushållning (KF den 28 april 2015).

Kommunfullmäktiges övergripande mål

---

1. I Linköping ska fler människor nå egen försörjning
  2. En kommun med ett växande näringsliv
  3. En kommun med höga kunskapsambitioner och trygga uppväxtvillkor
  4. En kommun där alla kan leva ett hälsosamt och meningsfullt liv
  5. En ekologiskt hållbar kommun
  6. Fler bostäder för en växande kommun
  7. En sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet
  8. En kreativ kommun
  9. En kommun med bra arbetsvillkor
  10. En ekonomiskt hållbar kommun
  11. En kommun som är en stark röst regionalt, nationellt och internationellt
-

Samtliga nämnder har i sina budgetförslag redovisat nämndens viktigaste mål för 2018 med plan för 2019-2021. Målen visar hur nämnden kommer att bidra till att kommunfullmäktiges övergripande mål uppnås. Respektive nämnd har även i budget 2018 med plan för 2019-2021 redovisat vilka mål fullmäktiges övergripande mål som de kommer att arbeta med under budgetperioden.

GOD EKONOMISK HUSHÅLLNING

God ekonomisk hushållning

Enligt kommunallagen (Kap 8 § 1) ska kommunerna ha en god ekonomisk hushållning i sin verksamhet och i sådan verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer.

I lagen regleras att för verksamheten ska anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin skall anges finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. I budgetförslaget har nämnderna redovisat de viktigaste målen och i internbudgeten som nämnderna tar fram efter fullmäktiges beslut om budget i juni redovisar nämnderna även övriga mål för sin verksamhet. Målen ska visa hur respektive nämnd avser att bidra till uppfyllandet av kommunens övergripande mål.

Enligt förarbetena till lagen ska varje generation själv bära kostnaderna för den service de konsumerar. En god ekonomisk hushållning innebär inte enbart att räkenskaperna går ihop, utan innefattar även ett krav på att pengarna används till rätt saker och att de utnyttjas på ett effektivt sätt. För att uppnå detta krävs en ändamålsenlig styrning, till exempel genom att sätta upp mål, upprätta planer och program samt kontinuerligt följa upp utvecklingen för såväl verksamhet som ekonomi. Som underlag för denna styrning bör nämnderna göra kostnads- och kvalitetsjämförelser med andra organisationer samt inom den egna organisationen. Nämnderna skall genomföra intern kontroll för att säkerställa styrsystemet.

Till en god ekonomisk hushållning hör också att ha en beredskap att möta framtida utmaningar genom att i god tid inför förväntade förändringar vidta nödvändiga åtgärder och insatser i stället för insatser i efterskott. Ett positivt resultat behövs för att kunna egenfinansiera investeringar som överstiger årets avskrivningar och inte definieras som stora och långsiktiga. Om kommunen lånar även till övriga investeringar finns risk att ränta och amortering kommer att tränga undan övriga kostnader för drift av kommunens verksamhet i resultaträkningen.

Linköpings kommunkoncern har bra förutsättningar för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Kommunkoncernen har en välskött och stark ekonomi med goda resultat under många år och kommunen har en låg skattesats. Kommunen har kunnat finansiera investeringarna med egna medel och har inga lån. Linköping är en av få kommuner som kunnat göra stora likvida avsättningar för att säkerställa utbetalningarna av framtida pensioner.

Finansiellt mål för god ekonomisk hushållning - En ekonomiskt hållbar kommun

Linköpings kommun ska präglas av ansvarstagande i såväl goda tider som i stunder av finansiell oro och ska ha god ordning på ekonomin. Det skapar handlingsutrymme på både kort och lång sikt. Kommunkoncernen ska ha en långsiktig tillväxt i balans. Framtida kommuninvånare ska tillförsäkras en bibehållen eller förbättrad nivå på verksamhet, service och anläggningar. Verksamheter inom kommunkoncernen och externa utförare ska vara ändamålsenliga och kostnadseffektiva.

Indikatorer

1. Kommunkoncernens soliditet ska inte vara lägre än 18 procent och inte minska fler än två år i rad.
2. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 50 procent och inte minska fler än två år i rad.
3. Bolagen inom Stadshuskoncernen ska generera resultat som möjliggör koncernbidrag eller utdelning till moderbolaget för att täcka moderbolagets kostnader och utdelning.
4. Bolagen inom Stadshuskoncernen ska klara att finansiera investeringar utan aktieägartillskott.
5. Kommunen ska endast lånefinansiera stora och långsiktiga investeringar*
6. Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med pensionerna redovisade enligt fullkostnadsmodellen ska under en tvåårsbudgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga* kan egenfinansieras.
7. Kommunens likviditet ska under en tremånadsperiod i genomsnitt inte understiga beloppet som motsvarar en månads utbetalning av löner exklusive arbetsgivaravgifter vilket för 2017 uppgår till cirka 260 mnkr.

* Med stora och långsiktiga investeringar avses investeringar och investeringsbidrag som överstiger 30 mnkr och har en livslängd på minst 20 år.

Målavstämning för budget 2018

Indikatorer

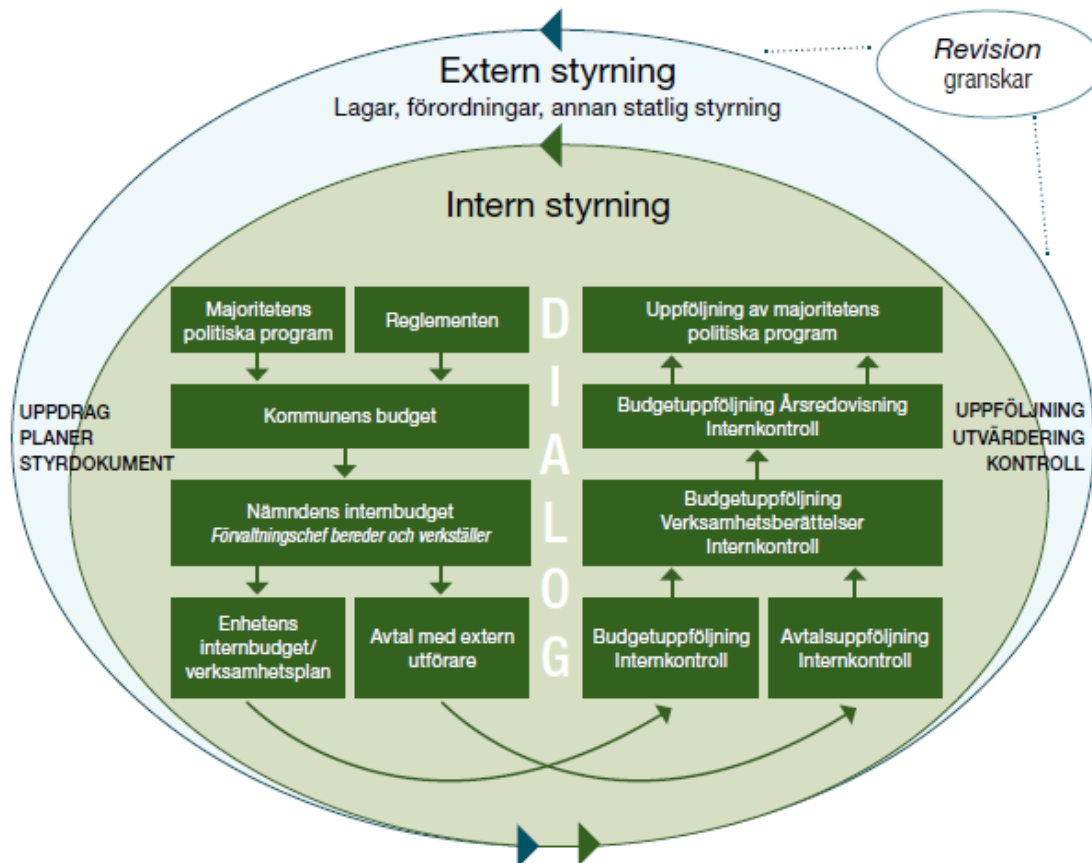
2. Kommunens soliditet ska inte vara lägre än 50 procent och inte minska fler än två år i rad.
Soliditeten uppgick i bokslutet för 2016 till 62 procent och beräknas i budgeten för 2017 till 62 procent. Balansräkning för budget 2018 görs till fullmäktige i november.
4. Bolagen inom Stadshuskoncernen ska klara att finansiera investeringar utan aktieägartillskott.
I budgeten finns inga aktieägartillskott från kommunen till bolagen budgeterade.
5. Kommunen ska endast lånefinansiera stora och långsiktiga investeringar, det vill säga där det är rimligt att kostnaderna för investeringen ska bäras även av kommande generationer.
Den föreslagna investeringsramen för 2018 är 276 mnkr. Kommunen har inga lån och i budgetförslaget beräknas kommunen kunna finansiera investeringarna för 2018 utan att behöva ta upp lån.
6. Kommunens resultat inklusive reavinster/-förluster och med pensionerna redovisade enligt fullkostnadsmodellen ska under en budgetperiod vara så stort att investeringar som inte är stora och långsiktiga kan egenfinansieras.
För 2018 budgeteras 0 mnkr i resultat. Den föreslagna investeringsramen för 2018 är 276 mnkr. Avskrivningarna beräknas till 175 mnkr för 2018. Det innebär att delar av investeringarna för 2018 kommer att finansieras med kommunens likviditet.
7. Kommunens likviditet ska under en tremånadsperiod i genomsnitt inte understiga beloppet som motsvarar en månads utbetalning av löner exklusive arbetsgivaravgifter vilket för 2017 uppgår till cirka 260 mnkr.
Den 30 april 2017 uppgick likviditeten till 245 mnkr. Det finns en osäkerhet i bedömningen av likviditeten per den 31 december 2018, vid behov kommer den att regleras med hur stora belopp som kan ianspråkta av reservmedel samt markeringarna.

Kommunstyrelsen bedömer att de finansiella målen kommer att uppfyllas med budgetförslaget för 2018.

STYRNING, ROLLER OCH ANSVAR

Inför varje ny mandatperiod formulerar tillträdande majoritet ett program för den politik och verksamhet som man avser att bedriva under mandatperioden.

Den övergripande styrprocessen

Ekonomi- och verksamhetsstyrning

En ekonomi i balans kräver kontroll på kostnader, att arbeta kostnadseffektivt och ändamålsenligt samt att kontinuerligt utveckla arbetssätt och leta efter best practice. Det är en förutsättning för att nå målen med de medel och resurser som finns tillgängliga. För att kunna bedriva en bra verksamhet förutsätts att det finns en god ekonomistyrning på alla nivåer. Långsiktig planering och en stabil ekonomi gör det möjligt att satsa offensivt, hantera nya förutsättningar och klara konjunkturväxlingar. På både kort och lång sikt är det av yttersta vikt att ha balans mellan intäkter och kostnader samt fokusera på driftkonsekvenser av investeringar och andra långsiktiga åtaganden.

Varje generation ska bära sina kostnader, vilket kräver stort ansvarstagande och god budgetdisciplin. Alla verksamheter ska drivas på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt. Varor, tjänster och lokaler ska anskaffas affärsmässigt utifrån verksamheternas resursbehov och med miljömässigt och socialt ansvarstagande. Det ska finnas tydliga samband mellan resultat och resursåtgång. Skattepengarna ska användas för invånarnas bästa och alltid där de gör största möjliga nytta.

I en föränderlig värld är det omöjligt att förutse alla händelser. För att uppnå en ekonomi i balans på alla nivåer i organisationen krävs budgeterade reserver och handlingsberedskap för väntade och oväntade händelser. Budgetreserven behöver anpassas till osäkerhetsfaktorerna i respektive verksamhet. En reserv ökar förutsättningarna för att kunna hantera oförutsägbara händelse.

Mål för kommunens ekonomistyrning

Ekonomistyrning är en del i det totala styrsystemet och handlar, liksom all styrning, om att påverka agerandet i en viss önskvärd riktning.

Ekonomistyrningsreglerna ska uppmuntra till ett sunt ekonomiskt agerande. Det innebär till exempel att alla ekonomiskt ansvariga ska handla med kommunens bästa för ögonen, vilket kan medföra att nyttan för den totala ekonomin ibland måste gå före den enskilda enhetens bästa.

Målet är att kommunens resurser ska användas på ett effektivt sätt. För att nå dit handlar det om att:

- Precisera ansvar och roller
- Planera och budgetera verksamheten
- Fortlöpande redovisa ekonomi och verksamhet
- Följa upp om ekonomin och verksamheten utvecklas enligt plan
- Vidta korrigerande åtgärder vid befarade avvikelser

Roller och ansvar

Nämnderna bekräftar genom budgeten sitt åtagande gentemot kommunfullmäktige. Det sker genom att nämnderna inom den angivna ekonomiska ramen åtar sig att uppfylla de kommunövergripande mål som berör verksamheten samtidigt som man på ett övergripande sätt beskriver hur man kommer att arbeta för att uppnå dessa mål.

Nämnderna ansvarar också för att

- målen följs upp och utfallet rapporteras i enlighet med fastställda rutiner och tidplaner
- genomföra intern kontroll som stöd för en effektiv verksamhet
- mätning och redovisning av resultat och effekter av genomförd verksamhet görs i enlighet med de krav som olika statliga myndigheter har
- kostnads- och kvalitetsjämförelser görs med andra organisationer

Nämnderna har ett ansvar att hantera förändringar inom ram. Vid behov ska nämnden justera internbudget så att verksamheten kan bedrivas inom fastställd ram.

Respektive nämnd skall upprätta internbudget inom fullmäktiges beslut om budgetram. I internbudgeten kan nämnden göra avsteg från den uppdelning av nettokostnaderna på verksamheter som redovisats i budgetförslaget dock med beaktande av fullmäktiges beslut.

För investeringar erhåller nämnderna ett årligt nettobelopp i form av nettoinvesteringsram. För enstaka investeringar av större omfattning eller som av annan anledning är av principiell betydelse, fastställs en ram för respektive investering.

Samtliga nämnder skall löpande följa upp verksamhet, resultat och ekonomi samt vidta erforderliga åtgärder vid avvikelser.

Konflikt mellan mål och medel

Vid konflikt mellan mål och medel gäller medlen. Det innebär att tillgång till ekonomiska och andra resurser sätter gräns för måluppfyllelsen och verksamhetens inriktning och omfattning.

I de fall det finns en tvingande lagstiftning som innebär en skyldighet för kommunen att göra utbetalningar eller svara för kostnader är det möjligt att överskrida medelsramen. Berörd nämnd är dock skyldig att snarast anmäla detta till kommunstyrelsen.

Resultathantering

Beslut om resultatöverföring

Kommunfullmäktige gör en särskild prövning av förslagen till resultatöverföring utifrån de ekonomiska förutsättningarna och fastställer dessa efter respektive års bokslut.

Åtgärdsplaner vid oplanerade underskott

Nämnder som redovisar eller befarar ett underskott som överstiger en procent av tilldelad budgetram ska, om underskottet uppgår till mer än 1 mnkr, snarast redovisa en åtgärdsplan till kommunstyrelsen.

Tillämpningsanvisningar för investeringar, förhyrningar och stora projekt

Varje nämnd ska ha en lokalförsörjningsplan och en 10-årig investerings och lokalplan som ska vara avstämd mot översiktsplanen. Även konsekvenser för kommunens framtida driftkostnader ska redovisas.

I budgeten beslutas om en nettoinvesteringsram för respektive nämnd för den närmaste fyraårsperioden.

Särskilda anvisningar för större projekt

För större investeringar och projekt ska beslut fattas i en särskild ordning antingen av kommunstyrelsen eller kommunfullmäktige innan ett projekt påbörjas. Investeringens omfattning avgör beslutsinstans.

Innan några utredningsinsatser påbörjas, ska ett utredningsbeslut fattas. Handlingen ska samrådats med kommunstyrelsen genom kommunledningsförvaltningen.

Därefter ska ett särskilt inriktningsbeslut fattas. Som underlag för inriktningsbeslutet ska bland annat en beräkning finnas av investeringens ekonomiska konsekvenser.

Innan igångsättning ska slutligen ett genomförandebeslut fattas.

Större investeringar och förhyrningar ska följas upp i delårsrapporter och verksamhetsberättelser.

När ett genomförandeprojekt är färdigställt ska en slutredovisning lämnas till nämnden. Nämndens verksamhetsberättelse för det gångna året ska innehålla en redovisning av samtliga investeringar/förhyrningsprojekt som har slutredovisats under året, med en sammanfattning av innehållet.

Exploatering för bostäder och verksamheter

I budget 2016-2017 budgeterades för första gången exploateringsverksamheten i resultaträkningen. Exploateringsverksamheten budgeteras i 2018 års budget med plan för 2019-2021 med ett årligt samlat överskott om 30 mnkr.

Enligt den rutin som kommunstyrelsen beslutade om i december 2013 avräknas intäkter mot kalkylerade kostnader så snart en tomt avyttrats. Det innebär att kostnader och intäkter redovisas fortlöpande.

Lokalplanering och styrning

Kommunens lokaler ska vara kostnadseffektiva, ändamålsenliga och ha en låg miljöpåverkan. De ska vara attraktiva, trygga och säkra och anpassade för den verksamhet som bedrivs.

Varje nämnd/förvaltning ansvarar för de lokaler som behövs för verksamheten, men kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för kommunens samlade lokalförsörjningsprocess.

Särskilda forum för samverkan mellan förvaltningar och mellan förvaltningar och bolag kommer att tillskapas.

På den operativa, mer vardagliga nivån kommer att finnas lokala arbetsgrupper som kan bestå av nämndernas lokalsamordnare, lokala verksamhetschefer och företrädare för kommunens lokalplaneringsenhet. Här arbetar man i enlighet med redan beslutade åtgärder.

För att det övergripande arbetet med planering av lokalförsörjningen för hela kommunen ska fungera på ett effektivt sätt, ska varje nämnd/förvaltning varje år redovisa en tioårig rullande lokalförsörjningsplan. I lokalförsörjningsplanen ska nämnderna redovisa volymer och lokalbehov. Nämnderna/förvaltningarna ska dessutom redovisas planerade investeringar och avvecklingar enligt investeringsplan. Detta för att kommunstyrelsen ska få en samlad bild av hur olika förändringar i lokalbeståndet påverkar kommunens totala lokalanvändning och lokalkostnader.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Enligt kommunallagen 6 kapitlet ska kommunstyrelsen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders och eventuella gemensamma nämnders verksamhet. Styrelsen ska också ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunens företag och kommunalförbund som kommunen är medlem i.

Styrelsen ska uppmärksamt följa de frågor som kan inverka på kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen ska också hos fullmäktige, övriga nämnder och andra myndigheter göra de framställningar som behövs.

Styrelsen får från övriga nämnder, beredningar och anställda i kommunen begära in de yttranden och upplysningar som behövs för att styrelsen skall kunna fullgöra sina uppgifter.

Det åligger styrelsen särskilt att:

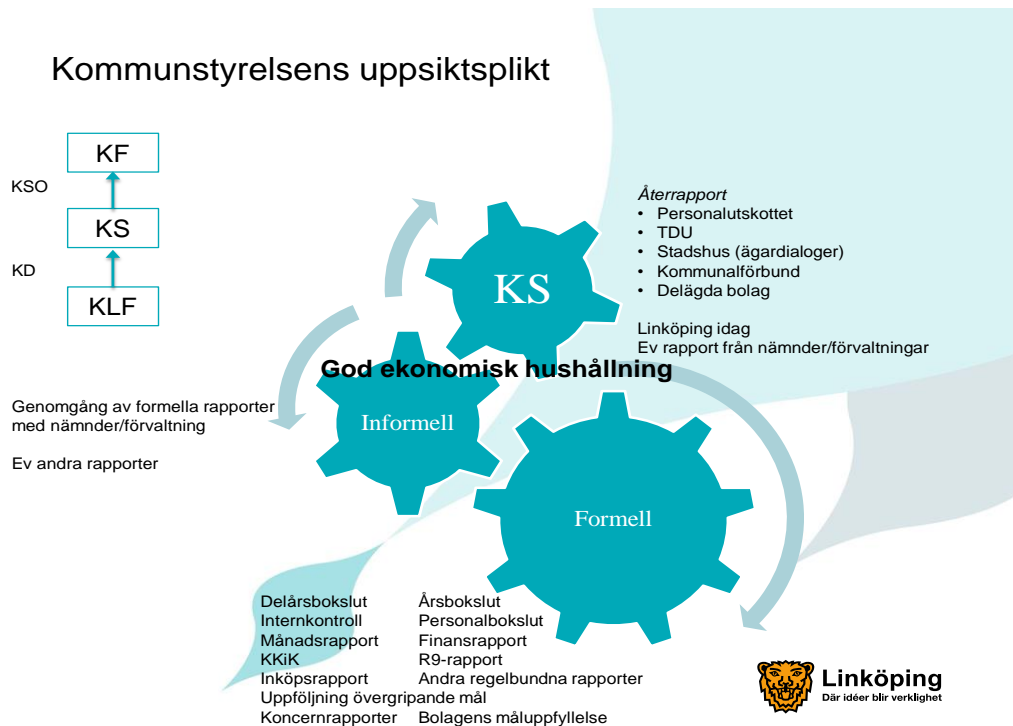
1. Bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige,
2. Ha hand om den ekonomiska förvaltningen,
3. Verkställa fullmäktiges beslut,
4. I övrigt fullgöra de uppgifter som fullmäktige har lämnat över till styrelsen.

Enligt kommunstyrelsens reglemente har kommunstyrelsen ansvar för hela kommunens utveckling och ekonomiska ställning. Styrelsen samordnar, genom att leda och styra, den kommunala verksamheten. Styrelsen leder och fastställer övergripande förutsättningar för planeringen och uppföljningen av hela den kommunala verksamheten.

Styrelsen skall inom kommunen svara för:

- att föreslå och utvärdera finansiella och övergripande mål för den kommunala verksamheten
- att se till att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt, de föreskrifter som kan finnas i lag eller förordning samt bestämmelser i kommunens reglementen
- att regelmässigt till fullmäktige rapportera hur verksamheten i kommunen och de bolagen kommunen helt eller delvis äger eller annars har intresse i utvecklas, och hur den totala ekonomiska ställningen är under budgetåret.

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt innebär att styrelsen aktivt ska informera sig om att nämnderna bedriver sin verksamhet enligt kommunfullmäktiges beslut och riktlinjer, att lagar och förordningar följs och att den ekonomiska förvaltningen är effektiv och säker.

Uppföljning från nämnder, styrelser och bolag till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige

Syftet med uppföljning är att säkerställa att verksamhetens resurser används till det som avsetts, få god kontroll på önskad kostnadsutveckling och att säkerställa att verksamheten bedrivs inom tilldelade ramar. Rapporteringen uppåt i kommunen har ett värde. Rapportkravet ger ökad press på de ansvariga att följa upp budgeten på egen hand och därmed styra efter de uppsatta målen. Vidare ger rapporteringen ofta en förbättrad uppföljningskommunikation och därmed bättre beslutsunderlag.

Uppsiktsplikten kan delas i formell och informell uppföljning. Utöver den formella uppföljningen kan kommunstyrelsen genomföra en informell uppföljning och dialog inom kommunstyrelsens uppsiktsplikt. Dialogen mellan och inom olika ansvarsnivåer är av central betydelse. En bra dialog är en förutsättning för att styrningen ska nå fram och leda till en tillfredsställande uppföljning, utvärdering och kontroll av verksamheten.

Den formella uppföljningen för kommunkoncernen som omfattar:

- Delårsrapporter per den 30 april, 31 augusti samt den 31 oktober
- Årsbokslut
- Jämförelser med andra kommuner bl a deltagande i Kommunernas Kvalité i Korthet (KKiK)
- Internkontrollrapport
- Månadsrapporter
- Finansrapporter
- Bolagens uppfyllelse av det kommunala uppdraget
- Bolagen och förbunden ingår i delårsrapporterna per den 30 april, den 31 augusti samt i årsbokslutet

Varje månad, utom för januari och juni, redovisas även en finansrapport och en kortfattad månadsrapport med nyckeltal för ekonomi, verksamhet, personal, befolkning, arbetsmarknad och bostäder till kommunstyrelsen.

Internkontrollen följer upp att verksamheten är ändamålsenlig och kostnadseffektiv samt att det finns system och rutiner och att de fungerar på avsett vis.

I delårsrapporterna och årsredovisningen uppmärksammas kommunstyrelsen särskilt på de avvikelser som de bör följa med anledning av uppsiktsplikten. I årsredovisningen beskrivs hur kommunstyrelsen arbetat med uppsiktsplikten under året.

Program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av privata utförare

Kommunfullmäktige antog i februari 2016 program för uppföljning och insyn av verksamhet som utförs av kommunala och privata utförare. Av programmet framgår bl a att varje nämnd ska med fullmäktiges program som grund utarbeta en plan för när och på vilket sätt avtal och verksamhet ska följas upp under året.

Uppföljningen görs i huvudsak av två skäl:

- som kontroll av att ett uppdrag utförs i enlighet med uppdragsbeskrivningar, förfrågningsunderlag, anbud och avtal
- som ett led i att utveckla verksamheten i syfte att skapa utrymme för nya och förbättrade tjänster

I ordinarie delårsrapporter, verksamhetsberättelser och internkontrollrapporter ska nämnderna återrapportera resultatet av avtal- och verksamhetsuppföljningen. Inom ramen för kommunstyrelsens uppsiktsplikt rapporterar sedan styrelsen till fullmäktige hur nämnderna utfört sin uppföljning och vad som är de viktigaste resultaten av denna.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BUDGETARBETET

Linköpings finansiella förutsättningar

Linköpings kommunkoncern har bra förutsättningar för att upprätthålla en god ekonomisk hushållning. Kommunkoncernen har en välskött och stark ekonomi med goda resultat under många år och kommunen har en låg skattesats. Kommunen har kunnat finansiera investeringar med egna skattemedel. Kommunen har inga lån och Linköping är en av få kommuner som kunnat göra stora likvida avsättningar för att säkerställa utbetalningarna av framtida pensioner.

För att uppnå och vidmakthålla en god ekonomisk hushållning är det viktigt att det finns en balans mellan intäkter och kostnader. Ett mått på en sådan balans är driftkostnadsandelen. Verksamhetens andel av skatter och finansnetto uppgår i budgetförslaget till 100 %. Andelen måste vara lägre än 100 % för att resultatet ska kunna bidra till att finansiera de investeringar som överstiger avskrivningarna med likvida medel. Föreslagen investeringsram för år 2018 är 276 mnkr. Investeringsnivån överstiger avskrivningarna som beräknas uppgå till 175 mnkr för 2018. För att behålla en oförändrad likviditet skulle resultatet behöva uppgå till 101 mnkr.

Driftkostnadsandel, %	Budget 2018	Budget 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2015	Bokslut 2014	Bokslut 2013
Verksamhetens nettokostnader	97,9	98,1	97,2	96,4	94,9	93,3
Avskrivningar	2,1	1,9	2,1	2,0	2,0	1,8
Driftkostnadsandel	100,0	100,0	99,3	98,4	96,9	95,0

För att behålla en fortsatt god ekonomi bör inte verksamhetens kostnader öka snabbare än finansieringen i form av skatteintäkter och statsbidrag under en tidsperiod. Tre år i rad har verksamhetens nettokostnader ökat mer än skatteintäkterna. Både ökningen av driftkostnadsandelen och nettokostnadsutvecklingen i förhållande till skatteintäktsutvecklingen beror bland annat på stora ianspråktagande av markeringar de senaste åren. Ianspråktagande av markeringar utgjorde 1,6 procentenheter av verksamhetens driftkostnadsandel i bokslut 2016. Även avskrivningarnas andel har ökat på grund av ökade investeringar vilket innebär att utrymmet för övrig verksamhet minskar.

För 2018 beräknas nettokostnaderna öka med 5,5 % och skatteintäkterna med 5,9 %. När nettokostnaderna ökar snabbare än skatteintäkterna minskar det framtida handlingsutrymmet.

Skatte- och nettokostnadsutvecklingen

Förändring i %	Budget 2018	Budget 2017	Bokslut 2016	Bokslut 2015	Bokslut 2014	Bokslut 2013
Nettokostnadsutveckling ¹	5,5	4,9	5,4	3,9	5,6	2,8
Skatteintäktsutveckling ²	5,9	3,2	4,8	3,0	4,5	4,7

¹Verksamhetens nettokostnad, exklusive jämförelsestörande poster

²Skatteintäkter inklusive skatteutjämning, generella statsbidrag och fastighetsavgift

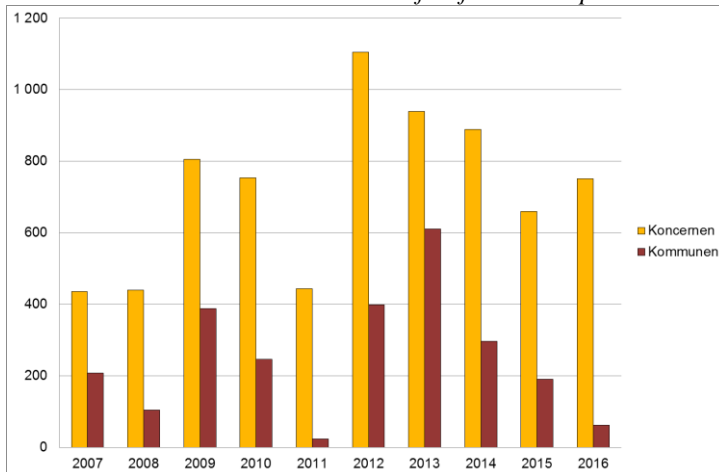
Årets resultat

Årets resultat 2016 för kommunkoncernen var positivt och uppgick till 751 mnkr vilket motsvarar 5,2 procent av kommunkoncernens bruttokostnad. Årets resultat för kommunen var också positivt och uppgick till 62 mnkr vilket motsvarade 0,7 procent av kommunens bruttokostnad. Årets resultat i budgetförslaget för 2018 är uppgår till 0 mnkr.

Kommunens omsättning uppgick till 9,3 miljarder kr i bokslut 2016. I budgetförslaget för 2018 uppgår omsättningen till 9,6 miljarder kr.

I diagrammet nedan redovisas bokslutsresultaten för de tio senaste åren (2007-2016) för kommunkoncernen och kommunen. I resultaten ingår samtliga pensionsåtaganden för kommunens anställda enligt den så kallade fullkostnadsmodellen. Senast kommunen redovisade ett underskott var 2004.

Koncernens och kommunens resultat efter finansiella poster 2007–2016, belopp mnkr

Budgeten för 2018 är i balans. För 2019-2021 finns ofördelade effektiviseringskrav som fördelas om de fortfarande behövs när budgeten ska fastställas för respektive år, bland annat beroende på utvecklingen av skatteintäkter och demografi.

Låg skattesats

För 2018 föreslås Linköpings skattesats oförändrat till 20,20 procent.

Linköping har lägst skattesats i Östergötland. I tabellen nedan redovisas jämförelser av skattesats med några större kommuner. Inkomstutjämnningen gör att Linköpings skatteintäkter endast påverkas marginellt av de egna invånarnas skattekraft (de beskattningsbara förvärvsinkomsterna).

Skattesats för kommun och landsting i några jämförbara kommuner

Kommun	Skattesats kommun 2017	Skattesats region/landsting 2017	Skattesats totalt 2017
Eskilstuna	22,08	10,77	32,85
Gävle	22,26	11,51	33,77
Helsingborg	20,21	10,69	30,90
Jönköping	21,34	11,26	32,60
Linköping	20,20	10,70	30,90
Lund	21,24	10,69	31,93
Norrköping	21,75	10,70	32,45
Umeå	22,85	11,30	34,15
Uppsala	21,14	11,71	32,85
Västerås	20,36	10,88	31,24
Örebro	21,35	11,55	32,90

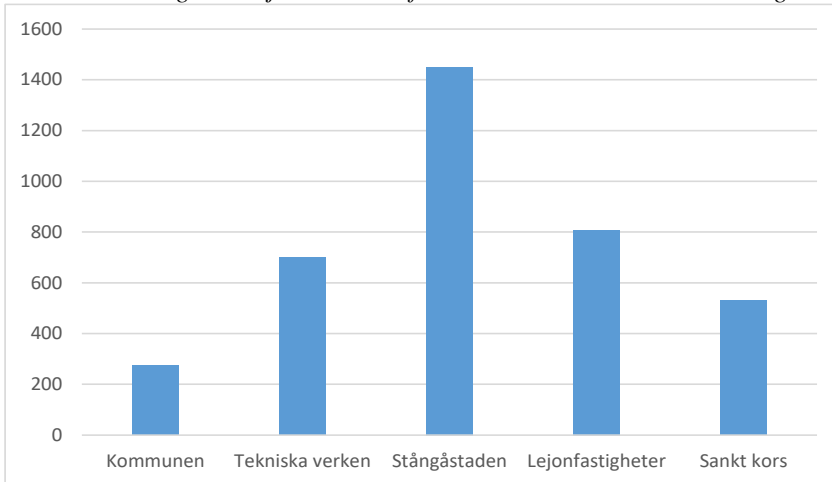
Budgetföljsamhet

En förutsättning för en ekonomi i balans i kommunen är en god budgetföljsamhet i nämndernas verksamhet. I bokslut 2016 redovisade nämnderna ett sammanlagt överskott jämfört med budget på 89 miljoner kronor, vilket motsvarar 1,1 procent av nämndernas samlade budget.

Finansiering av investeringar

Kommunkoncernens nettoinvesteringar uppgick i bokslutet till 2,7 miljarder kronor och översteg avskrivningarna med 1,6 miljarder kronor. Kommunkoncernen har trots det ökat soliditeten. Kommunens nettoinvesteringar uppgick till 243 mnkr för 2016 och översteg därmed avskrivningarna med 80 mnkr.

Bruttoinvesteringar i miljoner kronor för kommunen och de största bolagen i kommunkoncernen, bokslut 2016

Kommunens nettoinvesteringar har under flera år kraftigt överstigit avskrivningskostnaderna. Linköpings kommun har inga lån och hittills har investeringarna kunnat finansieras med egen likviditet. Linköpings kommun står dock inför kraftigt ökade investeringar och lokalförhyrningar vilket måste beaktas i den ekonomiska planeringen.

Soliditet

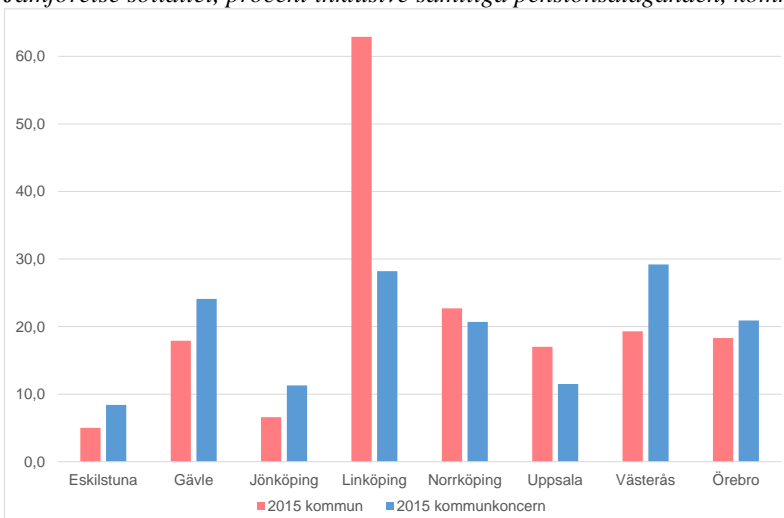
Kommunkoncernens soliditet för 2016 uppgick till 29 procent. Kommunens soliditet för 2016 uppgick till 62 procent (inklusive samtliga pensionsåtaganden). Även soliditetens utveckling över en längre tidsperiod är viktig att följa.

Soliditet, inklusive samtliga pensionsåtaganden

Soliditet, %	2016	2015	2014	2013	2012
Soliditet, kommunkoncernen	29	28	27	25	24
Soliditet, kommunen	62	63	61	59	56
<i>-exkl pensionsskuld intjänad före 1998</i>	78	79	78	77	80

Linköpings kommun hade högst soliditet i jämförelse med de andra större kommunerna vilket bland annat beror på att kommunen inte äger verksamhetsfastigheterna. I bokslut 2015 och även i boksluten för 2012-2014 avviker inte kommunkoncernens soliditet nämnvärt från de andra större kommunerna.

Jämförelse soliditet, procent inklusive samtliga pensionsåtaganden, kommun respektive kommunkoncern

Likviditet

För kommunen uppgick likviditeten den 31 december 2016 till 102 miljoner. Den 30 april 2017 uppgick likviditeten till 245 mnkr. Det finns en osäkerhet i bedömningen av likviditeten per den 31 december 2018, vid behov kommer den att regleras med hur stora belopp som kan ianspråkta av reservmedel samt markeringarna. Likviditeten minskar på grund av låga resultat i kombination med ökade investeringar samt ianspråktagande av markeringar. Kommunen har inga lån.

Placeringar för framtida pensioner

Kommunen har från år 1997 gjort externa placeringar för att minska pensionsutbetalningarnas påverkan på likviditeten. Marknadsvärdet uppgick den 31 december 2016 till 1,7 miljarder kronor. Det motsvarar 100 procent av pensionsskulden som är intjänad från och med 1998 samt 41 procent av pensionsskulden som är intjänad före 1998. De externa placeringarna kommer att underlätta finansieringen av framtida utbetalningar.

Linköpings finansiella profil jämfört med andra kommuner

Linköpings kommun ingår tillsammans med sex andra jämnstora kommuner (Eskilstuna, Gävle, Jönköping, Uppsala, Västerås, Örebro) i ett system för kommunala jämförelser, där de utifrån ett antal finansiella nyckeltal jämförs med varandra i form av ett spindeldiagram för att få fram en finansiell profil för respektive kommun. Diagrammet innehåller åtta nyckeltal som speglar respektive kommuns finansiella situation och utveckling. Vissa nyckeltal är relaterade till verksamhetens kostnader för att kunna jämföras mellan olika kommuner.

Diagrammet innehåller fyra axlar som ska ge en samlad bedömning av fyra viktiga finansiella perspektiv. Varje perspektiv är summan av de fyra nyckeltal som ligger närmast intill axeln. Samtliga fyra nyckeltal väger lika tungt i bedömningen.

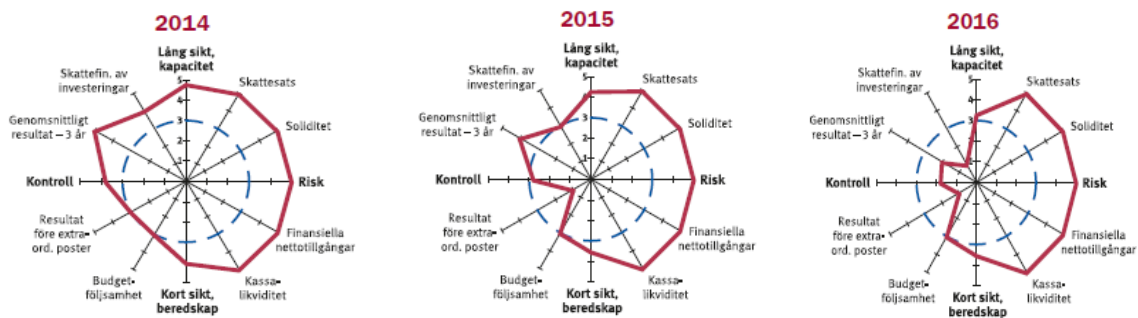
De fyra nyckeltalen är Lång sikt - kapacitet, Risk, Kort sikt – beredskap och Kontroll.

Samtliga värden är redovisade i relation till de andra kommunernas värden. En förändring kan alltså antingen bero på att den egna kommunen har förändrat sina värden eller att de övriga kommunerna har ändrat sina värden.

Den heldragna linjen visar de poäng som Linköpings kommun fått för de olika perspektiven. Den streckade ringen i mitten av diagrammen visar genomsnittet för kommungruppen. Ligger kommunen utanför den streckade ringen har den ett starkare värde än genomsnittet i gruppen och omvänt.

Jämfört med de övriga kommunerna har Linköpings position försämrats något de senaste åren, vilket framförallt beror på en något sämre resultatutveckling än i jämförelsekommunerna.

Nedan redovisas Linköpings diagram för åren 2014–2016.

Jämförelser med andra kommuner – verksamhetens kostnader

För vissa kommunala verksamheter varierar kostnaden väsentligt utifrån strukturella olikheter. Sådana olikheter är exempelvis åldersstrukturen, invånarnas sociala bakgrund, elevernas programval i gymnasieskolan med mera.

Vid beräkning av kostnadsutjämnningen som ska utjämna för strukturella kostnadsskillnader mellan Sveriges kommuner beräknas kommunvisa referenskostnader för vissa verksamheter. Referenskostnaden är den beräknade teoretiska kostnaden som motiveras av kommunens struktur. Den kan också beskrivas som den kostnad som kommunen skulle ha haft om man bedrev verksamheten till en genomsnittlig avgifts-, ambitions- och effektivitetsnivå med hänsyn till de egna strukturella faktorerna enligt kostnadsutjämnningssystemet.

Vid kostnadsjämförelser mellan kommuner är det lämpligt att jämföra avvikelse mellan kommunens verkliga kostnad och den beräknade referenskostnaden för verksamheten. Referenskostnad beräknas för verksamheterna förskola, grundskola, gymnasieskola, äldreomsorg, individ- och familjeomsorg samt LSS. En negativ avvikelse innebär att kommunen har en kostnadsnivå som är lägre än vad strukturen motiverar.

Linköping ingår i ett nätverk för jämförelse med Eskilstuna, Jönköping, Norrköping, Uppsala, Västerås och Örebro. Därutöver redovisas jämförelser med ytterligare tre kommuner i tabellen nedan. Linköping avviker mest när det gäller äldreomsorg där kostnadsnivån är 19,9 procent lägre än vad strukturen motiverar. För individ- och familjeomsorg har kommunen istället 14,7 procent högre kostnader än vad strukturen motiverar.

Avvikelse mot referenskostnad år 2015

Avvikelse mot referenskostnad (%)	Eskilstuna	Helsingborg	Jönköping	Linköping	Lund	Norrköping	Umeå	Uppsala	Västerås	Örebro
Fritidshem	-36,8	-18,9	21,2	28,9	42,9	-3,3	53,9	-20,6	-6,7	-30,3
Förskola	5,9	-1,6	8,5	3,7	13,6	-4,7	14,1	-4,5	1,9	-0,3
Grundskola	-6,0	-4,6	-3,1	3,9	7,5	-7,5	2,3	-7,1	-10,1	-2,6
Gymnasieskola	-8,0	-10,2	-4,8	-3,4	-13,6	-11,4	15,9	9,0	-1,2	-3,4
Individ- och familjeomsorg	19,0	2,5	13,1	14,7	0,5	12,2	17,0	9,4	14,3	13,9
LSS	-2,4	-4,4	3,2	-8,5	2,8	-0,4	0,0	0,5	-0,8	0,1
Äldreomsorg	0,5	-20,2	5,2	-19,9	11,9	-0,8	16,0	7,1	-0,6	15,2
Totalt (exkl. LSS)	0,1	-8,6	3,8	-1,0	8,4	-2,6	13,1	0,0	-1,3	3,4

Kommunens Kvalitet i Korthet (KKiK)

Jämförelser görs med andra kommuner för att kunna utvärdera resultat och kvalitet på kommunens tjänster. Linköping deltar i Sveriges Kommuner och Landstings (SKL:s) undersökning Kommunens kvalitet i korthet (KKiK). Undersökningen består av 39 nyckeltal fördelade på fem områden. Syftet är bland annat att informera om kvaliteten på den kommunala servicen. År 2016 deltog 251 av landets 290 kommuner i undersökningen.

I undersökningen ges en snabb överblick kring hur kommunen ”presterar” i relation till de övriga deltagande cirka 250 kommunerna. Kommunens utfall för varje nyckeltal grupperas i tre grupper, de 25 procent bästa värdena, 25 procent sämsta värdena eller övriga 50 procent av kommunerna.

Sammantaget ges följande bild för 2016:

- 8 nyckeltal placerar Linköpings kommun bland de 25 procent bästa i undersökningen
- 19 nyckeltal placerar Linköpings kommun bland de 50 procent i mitten av undersökningen ”genomsnittliga”
- 7 nyckeltal placerar Linköpings kommun bland de 25 procent sämsta i undersökningen

Utifrån Linköpings utfall i bland annat KKiK fick nämnderna särskilda uppdrag i direktiven för budget 2018 med plan för 2019-2021.

Underlag för beräkningarna i budgeten för 2018

De redovisade budgetramarna för nämnderna är angivna i 2017 års pris- och löneläge enligt följande:

- Priskompensation 1,0 % (fr o m 1 januari 2016)
- Lönekompensation 2,0 % (uppräknig jämfört med 2015 års lönenivå fr o m 1 april 2016)
- PO-pålägg 38,33% (differentierat men 38,33 % i snitt)
- Intern ränta 1,75 %

Resterande löne- och prisuppräknigarna enligt SKL:s ekonomirapport per 10 maj 2017 budgeteras som en central reserv. I budgetförslaget uppgår den centrala reserven för att finansiera förändringar under budgetåret avseende demografi samt löne- och priskompensation till 332 mnkr för 2018, 629 mnkr för 2019, 937 mnkr för 2020 och 1 251 mnkr för 2021. Slutlig justering av nämndernas ramar görs när de slutliga löneförhandlingarna för respektive år är klara.

Budgetramarna är beräknade utefter med 38,46 % i PO-pålägg men till 2016 sänktes avgiften för tjänstegrupplivförsäkringen med 0,03 % och omställningsförsäkringen med 0,10 %. Det innebär att de preliminära arbetsgivaravgifterna i genomsnitt uppgår till 38,33 % 2016. Detta påverkar det interna PO-pålägget i motsvarande grad. Budgetramarna **har inte ändrats** med anledning av sänkningen då ytterligare besked om förändringar kan komma senare under hösten.

Budgeten är beräknad utifrån SKL:s prognoser både vad gäller beräkningen av reserv för pris och lön samt skatteintäkter.

Budgetförutsättningar	2018	2019	2020	2021
Skatteintäkter och utjämnig per invånare i Linköping				
Skatteintäkter kr/invånare	44 756	45 819	47 102	48 383
Inkomstutjämnig, bidrag kr/invånare	6 968	7 178	7 259	7 521
Kostnadsutjämnig, avgift kr/invånare	-1 868	-1 838	-2 008	-2 027
Regleringsbidrag/avgift kr/invånare	-184	-269	-371	-440
LSS-utjämnig, bidrag kr/invånare	-81	-81	-81	-81
Känslighetsanalys				
1 % ökning av lönerna motsvarar för helår	cirka 60 mnkr			
1 % ökning av priserna motsvarar, netto	cirka 20 mnkr			
1 krona i utdebitering motsvarar	cirka 350 mnkr			
1 % effektiviseringskrav	cirka 70 mnkr			

Under 2018 görs översyn av modellen för resursfördelning demografi. Den nya modellen börjar gälla från budget 2019.

OBS 2017, planeringsunderlag för budget 2018

Den 28 februari 2017 fastställde kommunstyrelsen OBS 2017 (Omvärldsbevakning – Bedömning – Strategi) som ett planeringsunderlag för kommunen.

Rapporten OBS 2017 avser att ge en samlad, enhetlig och kortfattad bild av nuläget samt identifiera trender inom några viktiga områden för Linköpings kommun. Rapporten som redovisas i början av aktuellt år fungerar som ett av bakgrundsmaterialen för nämndernas budgetarbete.

Befolkningsprognoser som används som underlag till budgeten

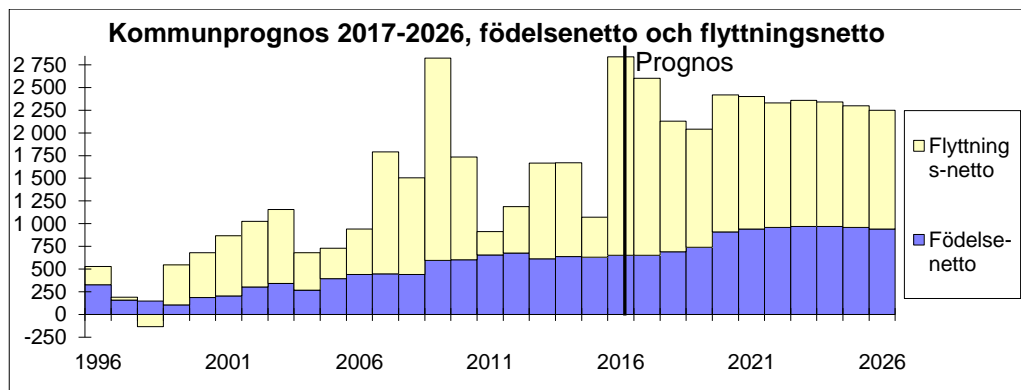
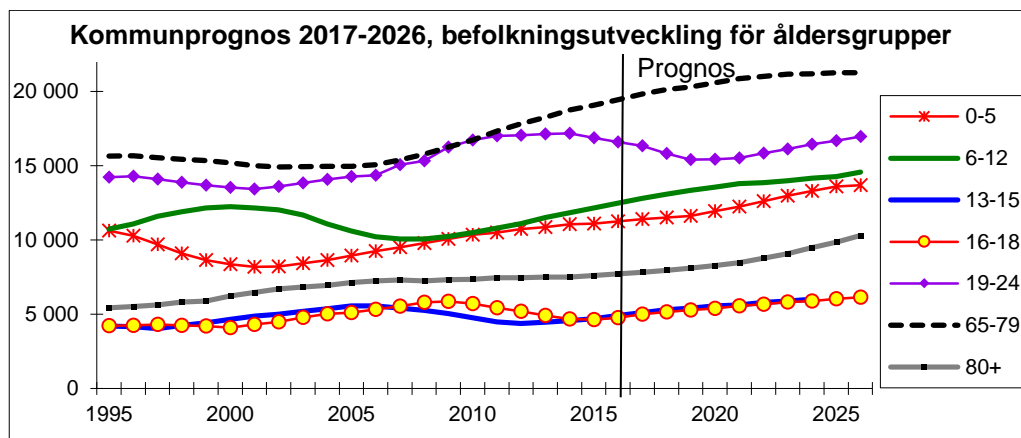
Skatteprognoserna har beräknats utifrån befolkningsprognosen som kommunstyrelsen godkände som underlag för kommunens planering den 4 april 2017. Nämnderna har i sina budgetförslag använt samma befolkningsprognos för sina beräkningar. Det finns även en central reserv för demografiska förändringar under budgetåret.

Skatteintäkterna beräknas utifrån befolkningen den 1 november året innan. I befolkningsprognosen beräknas antalet invånare öka med 2 695 personer mellan den 1 november 2016 och 2017. Kostnadsutjämnig beräknas utifrån antalet invånare i olika åldersgrupper per den 1 januari respektive år.

Prognos över antal invånare per den 1 januari respektive år

Ålder	2018	2019	2020
Totalt	158 414	160 548	162 583
1-5 år	9 525	9 566	9 643
6-12 år	12 798	13 085	13 352
6 år	1 864	1 958	1 967
7-15 år	16 058	16 433	16 808
16-18 år	5 011	5 158	5 288
65-79 år	19 829	20 125	20 316
80-89 år	6 184	6 325	6 440
90- år	1 637	1 648	1 678

I tabellen ovan och diagrammen nedan redovisas den befolkningsprognos som använts som underlag vid framtagande av budget för perioden.

Kommunernas ekonomiska situation och förutsättningar enligt Sveriges Kommuner och Landsting

Den 10 maj presenterade Sveriges Kommuner och landsting en ekonomirapport. Den är grunden för kommuners och landstings budgetplanering. Den belyser landstingens och kommunernas ekonomiska situation och förutsättningar samt den förväntade samhällsekonomiska utvecklingen på några års sikt. Nedan presenteras delar av rapporten.

De närmaste åren kommer den kraftiga ökningen av antalet barn och äldre fortsätta. Ökningen för Linköping framgår av diagrammen på föregående sida. Denna ökning motsvaras inte av en lika stor tillväxt i skatteunderlaget. Fram till 2020 kommer ett gap uppstå mellan underliggande intäkter och kostnader på 40 miljarder kronor för Sveriges kommuner och landsting/regioner om verksamheten fortsätter utvecklas som hittills. Detta är inte hållbart. Gapet måste täckas, vilket kan ske på olika sätt och det troligaste är en kombination av olika åtgärder.

Behoven av välfärdstjänster ökar snabbare än någonsin tidigare

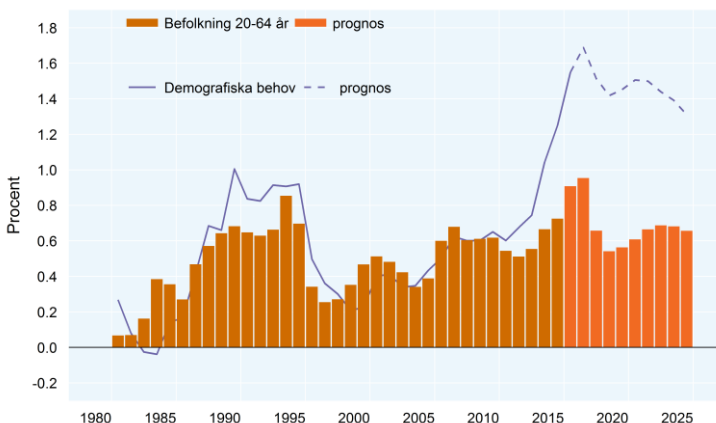
Befolkningen växer, särskilt i yngre och äldre åldrar, vilket ökar kommunsektorns kostnader om att alla ska få samma välfärd som i dag. Sedan början av 1980-talet har demografiska förändringar inneburit ökade verksamhetskostnader med i genomsnitt cirka en halv procent per år. Det innebär att kostnaderna för välfärd ökat som en följd av förändrad befolkning, men kostnaderna har dessutom ökat utöver vad den förändrade befolkningen har föranlett.

De senaste årens stora befolkningsökning har resulterat i att behoven nu ökar tre gånger så snabbt, cirka 1,5 procent per år. Det är en ökningstakt som förväntas fortsätta under lång tid framöver (se diagram nedan). Det innebär att kostnaderna skulle öka med cirka 10 miljarder kronor mer per år än vi varit vana vid, räknat i dagens kostnadsnivå.

Den främsta orsaken till befolkningsökningen är nettomigration, men även födelseöverskott bidrar till ökningen. Framtida nettomigration är svår att prognostisera och beror på en rad faktorer, inte minst förhållanden i omvärlden. Födelseöverskottet beror främst på att generationen från slutet av 1980- och början av 1990-talet kommit upp i barnafödande åldrar, men också på att en relativt stor andel av den invandrade befolkningen är i barnafödande åldrar. Samtidigt som vi har en snabb ökning av barn och unga blir kostnaderna för den stora fyrtingalstgenerationen allt mer märkbara inom hälso- och sjukvården och så småningom även i äldreomsorgen.

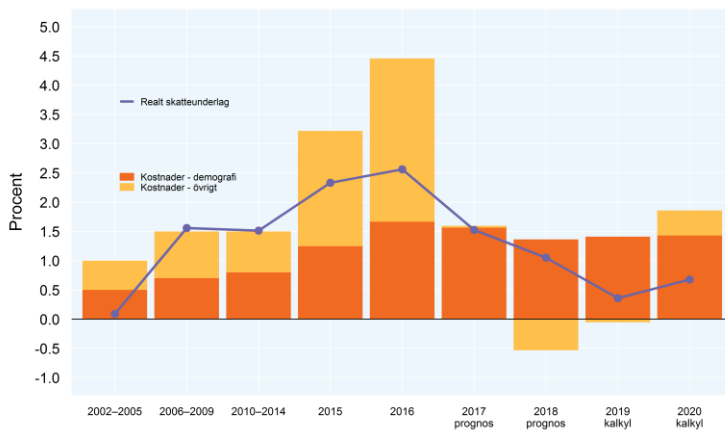
Den blå linjen i diagrammet nedan visar årlig procentuell förändring av de demografiskt betingade behoven och de orangegula staplarna visar årlig procentuell förändring av befolkningen i åldern 20–64 år. De demografiskt betingade behoven har tidigare ökat i samma takt som antalet personer i yrkesverksamma åldrar. Framöver ökar behoven snabbare medan motsvarande ökning inte sker för antalet personer i yrkesverksamma åldrar. Skillnaden mellan staplarna och linjen illustrerar gapet mellan intäkter och behov av välfärd.

Demografiska behov och befolkningen 20–64 år årlig procentuell förändring

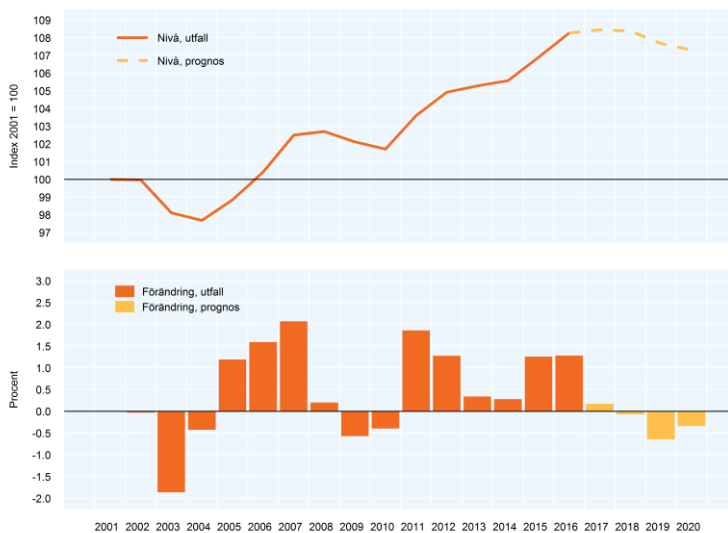
Åren 2006–2014 ökade skatteunderlaget, totalt sett, i samma takt som kommunsektorns kostnader i fasta priser. Åren därefter, 2015–2016 ökade kostnaderna kraftigt, främst som en följd av det stora antalet asylsökande. Staten har dock kostnadsansvaret för asylmottagandet och har därför kompenserat kommunerna. Även de demografiskt betingade kostnaderna ökade snabbare dessa år, vilket uppvägdes av att konjunkturen och skatteintäkterna utvecklades starkt. Åren 2017–2020 räknar vi med att tillväxten i skatteunderlaget sjunker medan demografiskt betingade kostnader fortsätter öka i snabb takt. Kostnaderna ökar också av andra skäl än demografiska. Framförallt som en följd av höjd ambitionsnivå på nationell och/eller lokal nivå.

Demografins behov ökar snabbare än skatteunderlaget

När befolkningen ökar rekordartat samtidigt som skatteunderlaget bromsar in och prishöjningarna på kommunala resurser tilltar blir utvecklingen av reallt skatteunderlag per invånare den svagaste sedan finanskrisen.

Reallt skatteunderlag per invånare

Investeringarna ökar och kostar

De kommunala bolagen svarar för den större delen av kommunernas investeringar. Investeringsnivån kommer troligen att fortsätta att öka under de kommande åren. Det beror framförallt på att Sveriges befolkning ökar snabbt samtidigt som urbaniseringen fortsätter. Ett annat skäl är att många bostäder och verksamhetsfastigheter byggdes under 1960- och 1970-talen och de behöver nu renoveras eller ersättas. En ökad investeringsvolym innebär ökade driftkostnader som kommer att ta allt större utrymme i kommunens driftbudget.

De framtida driftkostnaderna som blir följden av gjorda investeringar innebär stora åtaganden. Vid beslut om investeringar bör alltid de driftsekonomiska konsekvenserna framgå. Driftkostnader såsom underhåll, el, värme, vatten och personal är ofta kostnadskrävande, och underskattas oftare än kostnaderna för avskrivningar och ränta. Beredskap för betydligt högre räntor är också viktigt vid kalkylering av investeringar.

Kommunernas investeringar kan likviditetsmässigt finansieras genom avskrivningar, positiva resultat, avsättningar eller genom extern upplåning. Försäljning av anläggningstillgångar är också ett sätt att delfinansiera investeringar i kommunsektorn. Utförsäljning av framför allt bostäder från allmännyttans bestånd har under de senaste åren genererat stora positiva kassaflöden.

BUDGET FÖR 2018 MED PLAN FÖR 2019-2021

Budgeten är kommunens viktigaste verktyg för planering och styrning av verksamheten. I budgeten fastställs hur kommunens samlade resurser ska prioriteras mellan olika nämnder och verksamheter. Kommunfullmäktige fastställer i juni en politisk viljeinriktning för respektive nämnd utifrån förslag från kommunstyrelsen.

I budgetförslagen som nämnderna lämnat samt i internbudgeten som nämnderna tar fram efter fullmäktiges beslut i juni redovisar nämnderna hur de planerar att arbeta under budgetperioden för att uppnå den politiska viljeinriktningen. Detta görs inom ramen för av kommunfullmäktige anvisade ekonomiska ramar. Vid konflikt mellan mål och medel gäller medlen. Nämnderna ska under året löpande följa upp och utvärdera verksamheten och ekonomin. Vid avvikelser från fastställda planer ska nämnderna vidta erforderliga åtgärder och rapportera detta till kommunstyrelsen.

För att förtydliga nämndernas decentraliserade ansvar enligt Linköpings styr- och ledningssystem samt för att ge mer tid till nämndernas arbete med internbudget har budgetprocessen förändrats. Förändringen innebär bland annat att beslutet om nämndernas ramar för kommande år tidigareläggs till juni.

Politisk viljeinriktning

Budgeten är förändringsinriktad och beskriver den politiska viljeinriktningen för vad som ska förändras i verksamheten under budgetperioden. Många verksamheter nämns inte i budgeten och de ska fortsätta bedrivas och utvecklas som vanligt.

Den politiska viljeinriktningen består av:

- Kommunfullmäktiges övergripande mål
- Styrande dokument som nämnderna särskilt ska fokusera på under 2018
- Strategiska utvecklingsuppdrag

Kommunfullmäktiges övergripande mål

Kommunfullmäktige har beslutat om övergripande mål som leder till god ekonomisk hushållning (KF den 28 april 2015). Respektive nämnd har i budget 2018 med plan för 2019-2021 redovisat vilka mål fullmäktiges övergripande mål som de kommer att arbeta med under budgetperioden.

Kommunfullmäktiges övergripande mål

---

1. I Linköping ska fler människor nå egen försörjning
  2. En kommun med ett växande näringsliv
  3. En kommun med höga kunskapsambitioner och trygga uppväxtvillkor
  4. En kommun där alla kan leva ett hälsosamt och meningsfullt liv
  5. En ekologiskt hållbar kommun
  6. Fler bostäder för en växande kommun
  7. En sammanhållen kommun med framtidstro och delaktighet
  8. En kreativ kommun
  9. En kommun med bra arbetsvillkor
  10. En ekonomiskt hållbar kommun
  11. En kommun som är en stark röst regionalt, nationellt och internationellt
-

Nämndernas viktigaste mål

Samtliga nämnder har i sina budgetförslag redovisat nämndens viktigaste mål för 2018 med plan för 2019-2021. Målen visar hur nämnden kommer att bidra till att kommunfullmäktiges övergripande mål uppnås.

Styrande dokument

Hög effektivitet är en viktig förutsättning för god ekonomisk hushållning och i det ingår både produktivitet och kvalitet. Kommunen har nyligen antagit en ny upphandlingspolicy som måste följas upp för att få effekt på kvalitet och ekonomi.

Dessutom innebär utvecklingen inom IT-området att kommunens verksamhet kan utföras effektivare med hjälp av digitalisering. Vid digitalisering måste informationssäkerheten säkerställas för att minimera risker.

Följande styrande dokument ska nämnderna särskilt arbeta med/fokusera på under kommande budgetperiod:

- Upphandlingspolicy
- Digital agenda
- Informationssäkerhetspolicy

I budgetförslaget redovisar nämnderna vad i respektive styrdokument ovan som de planerar att arbeta med. Hur de planerar att arbeta med styrdokumenten redovisas i internbudgeten.

Strategiska utvecklingsuppdrag

I budgetdirektiven fick samtliga nämnder både kommunövergripande och nämndspecifika utvecklingsuppdrag. Uppdragen beskriver vilka utvecklingsområden nämnden ska arbeta med/fokusera på under den kommande budgetperioden. Uppdragen redovisas i bilaga 3 till tjänsteskrivelsen ang budget 2018 med plan för 2019-2021.

Omvärldsanalys samt analys av kommunens verksamhet, kvalitet, ekonomi och personal ligger till grund för både de kommungemensamma och de nämndspecifika uppdragen.

De kommungemensamma strategiska utvecklingsuppdragen är:

- Personal- och kompetensförsörjning
- Lokaler
- Etablering
- Digitalisering
- Sammanhållen kommun

Nämnderna redovisar i sina internbudgetar till hösten vad de under budgetperioden planerar att göra för att genomföra utvecklingsuppdragen.

Uppdragen återredovisas i delårsrapporten per augusti och verksamhetsberättelsen vid årets slut

Indikatorer

I budgetdirektiven fick nämnderna i uppdrag att särskilt följa och till kommunstyrelsen redovisa ett antal indikatorer för respektive nämnds verksamhet under budgetperioden. I bilaga 4 till tjänsteskrivelsen ang budget 2018 med plan för 2019-2021 framgår vilka indikatorer som respektive nämnd fått i uppdrag att särskilt följa, redovisa samt analysera i samband med uppföljningar i delårsrapporter och verksamhetsberättelse vid årets slut.

Där det är möjligt ska nämnderna redovisa och analysera statistiken könsuppdelat.

Budgeten i sammandrag

Budgeterat resultat

Enligt kommunallagen ska budgeten upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Kommunen budgeterar ett resultat i balans för 2018. Eftersom utvecklingen av bland annat skatteintäkterna för kommande år är osäker finns ofördelade effektiviseringskrav i planen för åren 2019-2021. De fördelas om det fortfarande behövs när budgeten ska fastställas.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning i budgeten

Den samlade nettointäkten för skatt, utjämning, statsbidrag och den kommunala fastighetsavgiften uppgår till 8 155 mnkr för 2018. Det motsvarar en ökning med 4,8 procent jämfört med budget 2017. Beräkningen av skatteintäkter och kommunalekonomisk utjämning i budget 2018 med plan för 2019-2021 bygger på Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) prognos över skatteunderlagets utveckling från den 27 april 2017.

Antalet invånare som ligger till grund för skatteintäkterna är beräknade utifrån den befolkningsprognos som kommunstyrelsens fastställde den 4 april 2017. Skatteintäkterna beräknas på antalet invånare den 1 november året före respektive intäktsår.

Linköping har 150 mnkr reserverade i en resultatutjämningsreserv för att kunna utjämna intäkter över en konjunkturyckel.

I budgeten beräknas att Linköping på grund av en gynnsam demografisk struktur ska betala netto 308 mnkr till kostnads- och LSS-utjämningen för år 2018 vilket motsvarar cirka 90 öre i utdebitering.

För 2018 föreslås skattesatsen vara oförändrad, 20,20 procent.

Förändringar av nämndernas ramar

Varje generation ska bära sina kostnader, vilket kräver stort ansvarstagande och god budgetdisciplin. Alla verksamheter ska drivas på ett ändamålsenligt och kostnadseffektivt sätt.

För att kommunens budget även för åren 2019-2021 ska vara i balans krävs ramanpassningar. Summan av nämndernas framställningar om utökade ramar inför budgetarbetet uppgick till 357 mnkr för 2018. I nedanstående tabell redovisas en sammanställning över nettot av de föreslagna förändringarna av ramarna för de olika nämnderna. I beloppen ingår justeringar för demografiska förändringar. Nämndernas ramar är i 2017 års pris- och lönenivå. De kommer att justeras till 2018 års nivå under hösten.

Förslag till förändringar av nämndernas ramar

Belopp tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Kommunfullmäktige	0	0	0	0
Kommunens revisorer	0	0	0	0
Kommunstyrelsen	35 852	37 852	37 852	37 852
Kommunstyrelsens anställningsmyndighet	19 528	19 528	19 528	19 528
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0
Valnämnden	823	473	36	36
Äldrenämnden	28 160	57 531	70 755	98 753
Omsorgsnämnden	39 840	39 840	39 840	39 840
Barn- och ungdomsnämnden	81 455	63 548	119 591	185 453
Bildningsnämnden	-5 438	-9 106	7 593	21 540
Kultur- och fritidsnämnden	4 188	6 523	9 373	9 373
Samhällsbyggnadsnämnden	-5 153	-4 960	-1 888	-435
Exploatering	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Socialnämnden	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Bygg- och miljönämnden	0	0	0	0
Utförarnämnden	0	0	0	0
Summa förändringar av nämndernas ramar	181 255	193 229	284 680	393 940

Reserver för osäkra faktorer

I en föränderlig värld är det omöjligt att förutse alla händelser. För att uppnå en ekonomi i balans på alla nivåer i organisationen krävs budgeterade reserver och handlingsberedskap för väntade och oväntade händelser. Budgetreserven behöver anpassas till osäkerhetsfaktorerna i respektive verksamhet. En reserv ökar förutsättningarna för att kunna hantera oförutsägbara händelser vilket är särskilt angeläget i rådande ekonomiska läge.

I resultatet ingår centrala reserver för osäkra faktorer i form av resursmedel med 82 mnkr 2018. För demografiska förändringar, lön och pris finns en reserv med 82 mnkr för 2018. Nämnderna har i budgetdirektiven uppmanats att skapa egna reserver för sina verksamheter.

Resursmedel

I budgeten finns resursmedel som kommunstyrelsen under löpande budgetår kan besluta om att fördela. Kommunstyrelsen måste alltid ta hänsyn till målen för kommunens ekonomi vid beslut om ianspråktaganden av reservmedel. Kommunstyrelsens resursmedel utgör en budgeterad resurs för insatser för etablering och arbetsmarknad med mera enligt tabellen nedan.

Resursmedel

Belopp tkr	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Resurs för etablering och arbetsmarknad m.m.	82 000	82 000	82 000	82 000
Summa	82 000	82 000	82 000	82 000

Central reserv för demografi, pris och lön

Budgeten är beräknad utifrån SKL:s prognoser både vad gäller beräkningen av reserv för pris och lön samt skatteintäkter. De redovisade budgetramarna för nämnderna är angivna i 2017 års pris- och löneläge. Resterande löne- och prisuppräknings enligt SKL:s prognos budgeteras i den centrala reserven. Under hösten 2017 görs en preliminär fördelning av 2018 års pris och lön. När 2018 års löneförhandlingar är klara sker en slutlig fördelning till nämnderna, om utfallet avviker från den preliminära kompensationen, samt för riktade lönesatningar som beslutas under budgetåret.

I budgeten ingår reserv för förändringar avseende demografi, pris och lön med 332 mnkr för 2018, 629 mnkr för 2019, 937 mnkr för 2020 och 1 251 mnkr för 2021.

En viktig faktor vid bedömning av framtiden är utvecklingen av antalet invånare. Den befolkningsprognos som kommunstyrelsen fastställde våren 2017 har varit basen för nämndernas beräkningar och därutöver finns reservmedel för demografiska förändringar utöver prognosen.

Resursfördelning demografi

Under 2018 görs översyn av modellen för resursfördelning demografi. Den nya modellen börjar gälla från budget 2019.

Den demografiska resursfördelningen syftar till att förbättra nämnders planeringsförutsättningar genom att fördela ekonomiska resurser på basis av demografisk struktur och dess förändringar. Det innebär att berörda nämnder kan förutsäga vilka ekonomiska resurser som finns även vid förändringar av antal barn/ungdomar/elever/äldre. Demografin orsakar därmed inte budgetmässiga över- eller underskott. En nämnd kan för ett specifikt år få såväl ökade som minskade resurser då demografin ständigt förändras.

När budgeten fastställs fördelas en del av resurserna med kommunens demografiska resursfördelning som grund. Därutöver budgeteras en central reserv under kommunstyrelsen för att hantera förändringar under året.

De fördelningsnycklar, beloppsnivåer och beräkningar som ingår i Linköpings kommuns resursfördelning för demografi är kvalitetsneutrala, rättvisande, objektiva och transparenta.

De verksamheter som omfattas av demografisk resursfördelning är förskola, fritids, grundskola, gymnasieskola, samt äldreomsorgen hemtjänst och särskilt boende. För dessa verksamheter är populationen för respektive ”ersättningsgrupp” så stor att enhetliga ersättningsmodeller med enkelhet kan användas. Dessutom har efterfrågan/behov av verksamhet ett starkt och tydligt samband med åldersdemografin. Dessa verksamhetsområden finns i nuläget inom barn- och ungdomsnämnden, bildningsnämnden och äldrenämnden.

Finansnetto

I budgeten har avkastningen från långsiktiga placeringarna prognostiserats till cirka 150 mnkr per år inklusive reavinster. Intäkter från kommunens borgensåtagande avseende Stadshus upplåning budgeteras till 29 mnkr. Utdelningen från Linköpings Stadshus AB budgeteras till 64 mnkr för 2018. Därutöver budgeteras 55 mnkr för 2018 i utdelning från Linköpings Stadshus AB som de i sin tur kommer att erhålla som motsvarande koncernbidrag från AB Stångåstaden, se nedan.

För pensionsmedelsplaceringarna budgeteras avkastning och reavinster med sammanlagt 36 mnkr för 2018..

Bostadspolitiska medel/värdeöverföring från AB Stångåstaden

För 2018 och framåt budgeteras 55 mnkr som årlig utdelning från Linköpings Stadshus AB. Linköpings Stadshus kommer i sin tur att erhålla motsvarande koncernbidrag från AB Stångåstaden. Enligt lagen om allmännyttiga kommunala bostadsaktiebolag kan en värdeöverföring göras från ett allmännyttigt kommunalt bostadsaktiebolag till ägaren under vissa givna förutsättningar. Utdelningen redovisas som en finansiell intäkt och ingår i det budgeterade finansnettot.

Linköpings kommun kommer i enlighet med lagen att använda utdelningen till åtgärder som främjar integration och social sammanhållning eller tillgodoser bostadsbehovet för personer för vilka kommunen har ett särskilt ansvar. Nedanstående tabell redovisar planerade projekt 2018.

Planerade insatser, belopp per år (tkr)	Budget 2018
Brobyggare inkl Vårt Nygård, El Sistema	4 750
Vräkningsförebyggande arbete	1 200
Boendestöd	31 400
Familjecentral	7 150
Sommarverksamhet	2 500
Sommarjobben	8 000
Summa	55 000

Investeringar

Kommunen styr i första hand driftbudgeten och grundregeln är att nämnderna ska klara att finansiera ränta, avskrivning och driftkostnader för de investeringar som genomförs inom nämndens ram för driftbudgeten. Kommunens långsiktiga utrymme i driftbudgeten styr nivån på investeringarna och lokalförhyrningarna.

Under hösten 2016 har nämnderna tagit fram planer för de kommande 10 åren avseende investeringar och lokalförhyrningar med tillhörande driftkostnader. Syftet är att förbättra planering, prioritering och samordning med nämndernas lokalförsörjningsplaner på kort och lång sikt samt att i övrigt bedriva en långsiktig planering.

Föreslagen investeringsram för år 2018 är 276 mnkr. Investeringsnivån överstiger avskrivningarna som beräknas uppgå till 175 mnkr för 2018. För att behålla en oförändrad likviditet skulle resultatet behöva uppgå till 101 mnkr.

Nämnderna har ibland behov av utökade investeringsramar under budgetåret. Kommunstyrelsen har därför en extra investeringsreserv på 15 mnkr som kan användas för att bevilja sådana utökade investeringsramar till nämnderna. Normalt ska nämnder och styrelser kunna inrymma utökade driftkostnader i form av räntor, avskrivningar och driftkostnader inom sin driftbudget för dessa investeringar. I undantagsfall kan kommunstyrelsen bevilja medel för att täcka utökade driftkostnader från sina resursmedel, men då påverkas även utrymmet i kommande års budgetar, varför detta bör tillämpas med stor restriktivitet.

Kommunen behöver en markreserv för att säkerställa framtida expansionsmöjligheter. Kommunstyrelsen har en reserv för strategiska markinköp om 15 mnkr för att få en snabbare och mer flexibel hantering.

Kommunen har inga lån och i budgeten beräknas investeringarna för 2018 att kunna finansieras utan lån.

Exploatering för bostäder och verksamheter

I budget 2016-2017 budgeterades för första gången exploateringsverksamheten i resultaträkningen. Exploateringsverksamheten budgeteras i 2018 års budget med plan för 2019-2021 med ett årligt samlat överskott om 30 mnkr.

Enligt den rutin som kommunstyrelsen beslutade om i december 2013 avräknas intäkter mot kalkylerade kostnader så snart en tomt avyttrats. Det innebär att kostnader och intäkter redovisas fortlöpande.

Resultatet för exploateringsverksamheten varierar mellan åren då det ofta förekommer tidsförskjutningar av stora belopp. I budgeten ingår ett årligt nettoresultat för exploateringsverksamheten med 30 mnkr. Eftersom resultaten varierar mellan de olika exploateringsområdena avslutas de mot exploateringsverksamhetens egna kapital så att överskottsområden kan bidra till att finansiera underskottsområden. Exploateringsverksamhetens egna kapital uppgick i bokslut 2016 till 378 mnkr.

Utfallet netto för exploateringsprojektens likviditetspåverkan bör över tiden bli ett inkomstöverskott då projekten till allra största del redovisar ett överskott vid slutavräkning. Mellan åren kan stora skillnader uppstå mellan storleken på inkomster och utgifter. Projektkalkylerna för likviditetspåverkan visar ett samlat inkomstöverskott om totalt 105 mnkr för budgetperioden 2018-2021. För år 2018 beräknas dock utgifterna överstiga inkomsterna.

Pensioner

Enligt beslut i kommunfullmäktige 1998 ska kommunens pensionsåtaganden redovisas enligt fullkostnadsmetoden. Det innebär att kommunens totala pensionsåtagande redovisas på skuldsidan i balansräkningen. Kommunen avviker därigenom från god redovisningssed genom att inte följa lagen om kommunal redovisning på den punkten. Av lagen framgår att en förpliktelse att betala ut pensionsförmåner som intjänats före år 1998 inte ska redovisas som skuld eller avsättning i kommunens balansräkning.

Kommunens totala pensionsskuld beräknas minska från 3 374 mnkr i 2016 års bokslut till 3 300 mnkr vid utgången av år 2021. Budgeten grundas på de prognoser som kommunens pensionsadministratör Skandikon tagit fram per den 31 december 2016.

Kommunen sätter årligen av särskilda medel för att täcka en del av de framtida pensionsutbetalningarna. De externa placeringarna minskar pensionsutbetalningarnas påverkan på likviditeten. Marknadsvärdet uppgick den 31 december 2016 till 1,7 miljarder kronor. Det motsvarar 100 procent av pensionsskulden som är intjänad från och med 1998 samt 41 procent av pensionsskulden som är intjänad före 1998.

Avsättningen görs för att täcka nyintjänad pension och övriga förändringar för de pensioner som är intjänade från och med 1998. Enligt Skandikon:s beräkningar kommer den delen av pensionsskulden att öka med 66 mnkr under 2018.

Externa placeringar för pensioner föreslås göras med följande belopp:

- 2018 66 mnkr

Uttag från pensionsfonden görs för att finansiera del av pensionsutbetalningarna som för år 2018 beräknas till 159 mnkr. Av utbetalningarna finansieras 79 mnkr av skattemedel via budgeten. Resterande belopp tas ut från pensionsfonden.

Ianspråktagande av externa placeringar för pensioner föreslås göras med följande belopp:

- 2018 80 mnkr

En osäkerhet framöver är att nya riktlinjer för beräkning av pensionsskulden (RIPS 17) kom nu under våren 2017 och det är ännu inte bestämt när de ska börja gälla i redovisningen. Detta avgörs av RKR (Rådet för kommunal redovisning). Effekten av ändringarna är marginella enligt SKL men för Linköpings kommun, som använder sig av fullfondering, blir troligtvis effekterna desto mer påtagliga. Även räntenivån utgör en osäkerhetsfaktor eftersom en sänkt diskonteringsränta innebär att pensionsskulden ökar.

RESULTATRÄKNING, FÖRSLAG

	Bokslut	Budget	Förslag Budget	Förslag Plan	Förslag Plan	Förslag Plan
Belopp mmkr	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Verksamhetens intäkter	1 718	1 320	1 340	1 340	1 340	1 340
Verksamhetens kostnader	-9 215	-9 212	-9 750	-9 909	-10 053	-10 320
Jämförelsestörande poster	10					
Avskrivningar	-162	-155	-175	-175	-175	-175
Tilläggsbudget "Välfärds miljarder"		-68				
Statsbidrag "Byggbonus"		-37				
Intäkter 2018 enl uppdrag			100	100	100	100
Ofördelat effektiviseringskrav				-138	-263	-341
Verksamhetens nettokostnader	-7 650	-8 152	-8 485	-8 782	-9 051	-9 396
Skatteintäkter	6 502	6 808	7 082	7 348	7 650	7 975
Generella statsbidrag och utjämning	728	736	816	836	801	820
Statsbidrag "Byggbonus"		37				
Kommunal fastighetsavgift	234	237	257	259	261	263
Summa skatteintäkter o utjämning	7 464	7 817	8 155	8 444	8 712	9 058
Finansiella intäkter	308	371	370	381	381	381
Finansiella kostnader	-60	-36	-39	-43	-43	-43
Jämförelsestörande poster						
Finansnetto	249	335	331	338	338	338
ÅRETS RESULTAT	62	0	0	0	0	0

Skatteintäkterna är beräknade enligt SKL:s prognos den 27 april 2017.

NÄMNDERNAS RAMAR, FÖRSLAG

	Budget	Förslag	Förslag	Förslag	Förslag
		Budget	Plan	Plan	Plan
Belopp tkr	2017	2018	2019	2020	2021
Kommunfullmäktige	12 844	12 844	12 844	12 844	12 844
Kommunens revisorer	4 941	4 941	4 941	4 941	4 941
Kommunstyrelsen	337 823	379 861	378 779	373 779	373 779
Kommunstyrelsens anställningsmyndighet	425 910	445 438	445 438	445 438	445 438
Överförmyndarnämnden	6 534	6 534	6 534	6 534	6 534
Valnämnden	192	3 170	1 814	195	195
Äldrenämnden	1 159 461	1 208 089	1 258 118	1 271 342	1 299 340
Omsorgsnämnden	1 018 923	1 052 965	1 055 726	1 055 726	1 055 726
Barn- och ungdomsnämnden	2 999 618	3 149 142	3 200 258	3 256 301	3 322 163
Bildningsnämnden	726 987	743 986	768 583	785 282	799 229
Kultur- och fritidsnämnden	287 128	303 828	306 954	309 804	309 804
Samhällsbyggnadsnämnden	405 134	417 143	436 248	439 320	440 773
Exploatering	-20 000	-30 000	-30 000	-30 000	-30 000
Socialnämnden	464 875	456 450	456 450	456 450	456 450
Bygg- och miljönämnden	-5 509	-5 509	-5 509	-5 509	-5 509
Utförarnämnden	-2 846	-2 846	-2 846	-2 846	-2 846
Verksamhetens nettokostnader	7 822 015	8 146 035	8 294 332	8 379 601	8 488 861
<i>inkl avskrivningar</i>					
Pensionering, exkl finansiella poster	51 262	67 216	60 443	60 443	60 443
Resursmedel	59 952	82 000	82 000	82 000	82 000
Reserv för pris, lön o demografi	153 865	331 805	628 753	936 884	1 250 835
Intern finansiering, intern ränta	-39 725	-41 663	-44 788	-44 788	-44 788
Tilläggsbudget "välfärds miljarderna"	67 900				
Statsbidrag "Byggbonus"	36 531				
Intäkter enligt uppdrag	0	-100 000	-100 000	-100 000	-100 000
Ofördelat effektiviseringskrav			-138 255	-263 255	-341 255
Verksamhetens nettokostnader	8 151 800	8 485 393	8 782 485	9 050 885	9 396 096

Nämndernas ramar är beräknade i 2017 års pris- och lönenivå.

FÖRSLAG TILL FÖRÄNDRINGAR AV NÄMNDERNAS RAMAR, SAMMANSTÄLLNING

Belopp tkr	Förslag Budget 2018	Förslag Plan 2019	Förslag Plan 2020	Förslag Plan 2021
Kommunfullmäktige	0	0	0	0
Kommunens revisorer	0	0	0	0
Kommunstyrelsen	35 852	37 852	37 852	37 852
Kommunstyrelsens anställningsmyndighet	19 528	19 528	19 528	19 528
Överförmyndarnämnden	0	0	0	0
Valnämnden	823	473	36	36
Äldrenämnden	28 160	57 531	70 755	98 753
Omsorgsnämnden	39 840	39 840	39 840	39 840
Barn- och ungdomsnämnden	81 455	63 548	119 591	185 453
Bildningsnämnden	-5 438	-9 106	7 593	21 540
Kultur- och fritidsnämnden	4 188	6 523	9 373	9 373
Samhällsbyggnadsnämnden	-5 153	-4 960	-1 888	-435
Exploatering	-10 000	-10 000	-10 000	-10 000
Socialnämnden	-8 000	-8 000	-8 000	-8 000
Bygg- och miljönämnden	0	0	0	0
Utförarnämnden	0	0	0	0
<i>Summa förändringar av nämndernas ramar</i>	<i>181 255</i>	<i>193 229</i>	<i>284 680</i>	<i>393 940</i>

INVESTERINGSRAMAR, FÖRSLAG

Nämnd, <i>belopp i mkr</i>	Budget 2018	Plan 2019	Plan 2020	Plan 2021
Kommunstyrelsen	30 400	31 650	30 262	23 738
Äldrenämnd	0	0	0	0
Omsorgsnämnd	0	0	0	0
Barn- och ungdomsnämnd	25 200	23 400	21 400	21 400
Bildningsnämnden	8 400	8 000	10 688	14 212
Kultur- och fritidsnämnd	17 150	13 650	2 350	13 350
Samhällsbyggnadsnämnd	151 550	180 000	212 000	230 000
Bygg- och miljönämnd	500	500	500	500
Utförarnämnd	42 800	42 800	42 800	42 800
Summa	276 000	300 000	320 000	346 000

